

GALICIJA I LEMKOVŠČINA, ISHODIŠTA LIPOVLJANSKIH UKRAJINACA PRI KRAJU DEVET- NAESTOG I POČETKOM DVADESETOG STOLJEĆA

Ukrajinci su u Lipovljane i Novu Subocku te Brestaču doselili iz dva različita geografska i etnografska područja, pokrajine Galicije i Lemkovščine. Otud im i lokalni etnografski nazivi - Galicijani i Lemci. Kasnije će biti više rečeno o tim etnografskim obilježjima jednih i drugih, posebno o Lemcima jer u Jugoslaviji žive Lemci samo u Lipovljanima i Novoj Subockoj i dvije-tri obitelji u Antunovcu. Bilo ih je nešto i u Bosni (Arđan, Herič i drugi) u Prnjavoru i okolici, ali oni su tokom vremena izgubili svoje specifične karakteristike, u prvom redu svoj dijalekt. I ne samo u jugoslavenskim razmjerima lipovljanski i subočanski Lemci zavrijedili su pažnju etnografa, već (pomalom uplašen velike riječi stavljam na papir svoju misao i sud podkrijepljen poznavanjem ove stvarnosti) - oni su preostali i fosilizirani su predstavnici starih Lemka u svjetskim razmjerima. Nigdje više u svijetu nije u toj mjeri sačuvan sav onaj etnografski ornat ukrajinskih Lemka kao upravo i Lipovljanima i Novoj Subockoj. Tu je još djelomično sačuvana, bolje nego igdje u svijetu, sva izvornost dijalekta i nekih drugih etnografsko-folklornih elemenata. Dijalekt Galicijana je vrlo bliz i skoro identičan sa ukrajinskim književnim jezikom.

I Lemkovščina i Galicija, dvije susjedne pokrajine, nalaze se u predjelima tako zvane zapadne Ukrajine. Lemkovščina je manja planinska pokrajina na obroncima Karpata usmjerena prema Poljskoj. Galicija je velika i prostrana ravničarska pokrajina od Karpata do Volinja i rijeke Zbruč sa Ljvovom kao glavnim gradom. I jedna i druga pokrajina bile su do 1918. godine u sastavu Austro-ugarske imperije, od 1918. do 1939. godine obadvije u okvirima versajske republike Poljske, zatim u toku Drugog svjetskog rata pod njemačkom okupacijom, a poslije rata Lemkovščina je pripala socijalističkoj republici Poljskoj, a Galicija je ušla u sastav federalne republike Ukrajine, odnosno SSSR-a. Većina je Lemka poslije Drugog svjetskog rata napustilo svoju postojbinu, koja je - kako je spomenuto - pripala Poljskoj, i preselila u Ukrajinu (SSSR). Oni pak koji su ostali na svojim ognjištima bili su od strane poljske vlade preseljeni na sjeverozapad i jugozapad Poljske, na područja povraćena od Njemačke na osnovi nove granice Odra - Nisa. Danas u Lemkovščini živi samo neznatan broj Lemka, prilično poloniziran.

Ali nas zanimaju Lemkovščina i Galicija pri kraju XIX i početkom XX stoljeća, u vrijeme kada odande iseljavaju njeni stanovnici i naseljavaju se u Bosni i Slavoniji, odnosno u Lipovljanima, Novoj Subockoj, Brestači. To je vrijeme teške socijalno-ekonomske krize na selu. To je vrijeme osiromašenja galičkog sela. To je vrijeme parcelacije veleposjedničkih spahiluka, čije njive siromašni seljak nije mogao otkupiti. To je vrijeme kada su diobom zemlje među braćom odnosno sinovima pojedinci ostajali na nekoliko slogova. To je vrijeme kada se stvara seoska buržuazija: trgovci, zelenaši, bogatiji zemljoposjednici. Trgovci i zelenaši su prvenstveno Jevreji, a veleposjednik tuđin - Poljak. Svi oni otimlju seljaku posljednji novac, pa čak i ono malo

zemlje. To je vrijeme snažne ekonomske emigracije iz Galicije, Lemkovšćine i drugih ukrajinskih pokrajina u Braziliju, Ameriku, Bosnu, Slavoniju.... Postoji brojna literatura o sociološko-ekonomskim problemima i poteškoćama galičkog i lemkovskog sela na prijelazu iz devetnaestog u dvadeseto stoljeće....

Bosna i Slavonija, Galicija i Lemkovšćina, samo su različito i međusobno prilično udaljene pokrajine, ali u jednoj državi i pod istim ujedinjenim krunama Austrije i Ugarske. U krajnjoj liniji pomicanje stanovništva iz sjeveroistočnih u južne krajeve zemlje samo su interne migracije u državi. Putovalo se, razumljivo, bez pasoša i vrlo često besplatno u posebnim transportima.

I još nešto valja notirati. Pojedinci su iz Lemkovšćine emigrirali najprije u Ameriku, a odande sa nešto zarađenog novca vraćali se u Europu, ali ne više u svoju staru postojbinu, već u Lipovljane i Novu Sobočku i ovdje kupovali posjede i bavili se zemljoradnjom. Ovakovi su "amerikaci" u Lipovljanima bili Vasilj Fricki, Mihajlo Javornicki, Jakov Kačmarčik i možda još neki, a u Novoj Subockoj Mihajlo Džurij.

NASELJAVANJE UKRAJINACA U LIPOVLJANE I NOVU SUBOCKU OD 1894. GODINE DO DANAS I KRATAK OSVRT NA SVAKU OBITELJ POSEBNO

Iako je već bilo govora o prvim doseljenicima u Lipovljanima, ponovit ćemo te podatke sa nadopunama u općem tabelarnom pregledu naseljavanja Lipovljana Ukrajinacima. Taj je pregled urađen na osnovi "Spiska" o kojem je bilo riječi u bilješci pod brojem 5, a nadopunjen podacima iz matičnih knjiga Grkokatoličke parohije u Lipovljanima te ličnim poznavanjem ove materije.

Godina 1894.

Te godine stižu prvi doseljenici - Ukrajinci u Lipovljane. Bili su to Ivan Dalenjak i Pantelejmon Pyrtko. Dalenjak potječe iz sela Kotan, općina Krosno, kotar Jaslo, a Pantelejmon Pyrtko iz sela Tihanja, općina Krosno, kotar Jaslo. Ivan Dalenjak, navodno prvi Ukrajinac u Lipovljanima, umro je u Lipovljanima 4. prosinca 1918. godine. Imao je dva sina: Teodora, oženjenog sa kćerkom Pantelejmona Pyrtko, Anom i Ivana, oženjenog sa Katarinom Dubecki iz Nove Subocke. Obadva sina poginula su u ustaškom logoru Jasenovac. Pantelejmon Pyrtko umro je 31. prosinca 1939. godine u dobi od 74 godine. Umrla mu je i supruga i sin. Više u Lipovljanima nema muškaraca sa prezimenom Pyrtko.

Godina 1898:

Te je godine doselio Pavao Filipčuk s obitelji. To je prvi Galicijan u Lipovljanima. Potječe iz sela Dobračin, kotar Sokalj. Otac je dvaju sinova - Petra i Ivana, obadvojica učesnici NOB-e. Petar je poginuo kao partizan.

Godina 1899:

I ove je godine u Lipovljane doselila samo jedna ukrajinska obitelj, obitelj Josipa Pekere, oca Jakova, Mihajla i drugih... Doselili iz sela Poljany, općina Krosno, kotar Jaslo.

Godina 1902:

Najprije je u ovoj godini doselio Konrad Cvik sa svojom obitelji. došli su iz Galicije, iz sela Boratina, kotar Sokalji. Imao je dva sina: Vasilja koji je umro neoženjen i Mihajla koji je stradao u logoru Jasenovac, gdje je odveden onog tragičnog jutra - 20.rujna 1944. godine. Mihajlov jedini sin Stefan bio je učesnik NOB-e. Sa iseljenjem Stefana u Đakovštinu nema više u Lipovljanima Ukrajinaca sa prezimenom Cvik.

Te je godine doselio još i Ivan Kačmarčik sa svojima. Obadva su mu sina, Teodor i Aleksij (Leško) stradala tokom rata: Teodor je bio zet prvog doseljenika u Lipovljane, Pantelejmona Pyrtka. Ivan Kačmarčik je bio vrlo cijenjen u redovima svojih sunarodnjaka i dugo se smatralo da je upravo on prvi doselio u Lipovljane. Potječu iz sela Tihanja, općina Krosno, kotar Jaslo.

Godina 1903:

Iz sela Poljany, općina Krosno, kotar Jaslo, doselila je ove godine Marija Šteljma. To je majka Petra Šteljme, suradnika NOP-a koji je nestao u logoru Jasenovac.

Godina 1904:

U ovoj je godini najprije upisan kao novopridošli stanovnik Lipovljana - Andrija Filjak, otac Stefana - učesnika NOB-e, učiteljice Anastazije i drugih kćeri. I oni su došli iz već nama poznatog sela Kotan. Stefan je iselio sa svojom obitelji u Bosnu i u Lipovljanima nema više Filjaka.

U "Spisku" se zatim nalazi Gregor Laluš (Ljaljusj), otac Marka, općinskog pisara, i Ivana, koji je 4. prosinca 1943. godine kao pružni željeznički radnik stradao od mine. Oni su u Lipovljane doselili iz sela Dišnice (ili Dašnice) kotara Jaslo.

I Antun Fedak prispjeva iste godine u Lipovljane. Dolazi iz sela Krempna, kotar Jaslo. To je otac Ivana, Mirka i Vladimira. Zajedno sa sinom Mirkom stradao je u logoru Jasenovac. Vladimir je umro neoženjen. Antun je doselio s ocem Ivanom.

Iz Kotana je ove 1904. godine doselio i Vasilj Dalenjajk. Njegovu suprugu Pelagiju r. Bodvoš objesile ustaše 2. siječnja 1945. godine u Lipovljanima. Sam je Vasilj sa sinovima Markom i Andrijom bio učesnik NOB-e.

Petar Vapenski, stariji, sa svojom obitelji doselio je iz sela Hrabiv, kotar Jaslo. On je otac Petra, Mihajla i Mirka. Petar je nepovratno odveden u logor Jasenovac, a Mirko je bio učesnik NOB-e i poslije rata društveno-politički radnik u Lipovljanima. Jedan Petrov sin, Zvonimir, kao inženjer živi i radi u Novom Sadu.

Vasilj Fricki potječe iz sela Židovske, kotar Jaslo. Prije dolaska u Lipovljane bio je u Americi. Njegova dva sina - Mihajlo i Ivan stradali su u logoru Jasenovac. Teodor Fricki sin Mihajla, poznati je društveno-politički radnik i rukoditelj u komuni Novska. Obavljao je niz rukovodećih družnosti u okvirima poduzeća, Saveza omladine, bio je

republički narodni poslanik, predsjednik Skupštine općine Novska, a upravo ovih dana preuzima rukovodeću dužnost republičkog značaja u Zagrebu.

Ove je godine u Lipovljane doselio i Mihajlo Haščić, otac Teodora i djed Teodorovih sinova Vladimira, Stefana i Ivana. Teodor je sa sinom Stefanom poginuo u logoru Jasenovac, a Vladimir je bio učesnik NOB-e. Umro je neoženjen. Ostao je samo najmlađi sin - Ivan. To je bila vrlo muzikalna obitelj u kojoj je svaki član svirao nekoliko instrumenata. U Lipovljane su doselili iz Krempna, kotar Jaslo.

Ivan Pokladko također potječe iz sela Kotan. Imao je sina jedinca Nikolu, koji je stradao u logoru Jasenovac. Unuk Ivan živi danas kao jedini predstavnik te obitelji.

Iz sela Neznajova, kotar Gorlice doselio je te godine Aleksa Ksenić. Njegov jedini sin Petar bio je borac u redovima NOV-e. Njegov unuk Ivan završio je tehnički fakultet i stekao zvanje inženjera. Stariji unuk Vladimir naslijedio je očevinu.

I Ilija Šteljma stigao je sa brojnom porodicom te godine u Lipovljane. Došli su iz sela Poljany, općina Krosno, kotar Jaslo. Ilija je otac brojnih sinova: Teodora, Ivana, Petra (umro mlad, neoženjen), Grge, Alekse, Stefana, Vasilja. Stefan je stradao u logoru Jasenovac. Grgu su ustaše objesili u Lipovljanima 29. prosinca 1944. godine. Vasilj je bio borac-partizan i kao takav poginuo. Aleksa je kao žitelj Nove Subocke također bio učesnik NOB-e.

U "Spisku" se nalazi i ime Alekse (Leška) Senice. Isti je rođen 1904. godine u Žmigorodu. Zasigurno je da nije sam te iste godine doselio u Lipovljane, ali o njegovim roditeljima nemamo podataka.

Ove je godine u Lipovljane doselio i Bugelj Vasilj otac Eugena, koji je još prije rata umro. Bugelji potječu iz sela Poljany, općina Krosno, kotar Jaslo. Iz jednog ogranka te obitelji potječe i Ivan Bugelj, učesnik NOB-e. Kako ovaj potonji živi izvan teritorija komune Novska, na ovom području nema nikoga više sa tim prezimenom.

Godina 1905:

Godine 1905. stiže u Lipovljane Ilija Hadžinski sa svojima. Imao je dva sina - Andriju i Adama. Adam je bio aktivni učesnik NOB-e. Iza Andrije ostala su tri njegova sina: Stefan, Vladimir i Ivan. Ilija je doselio iz sela Peregrimka, kotar Jaslo.

I Petar Vihovaneć dolazi ove godine u Lipovljane. Imao je dva sina - Mihajla i Stefana. Mihajlo je imao sinove: Stefana, Petra, Vasilja, Ivana, Mihajla, Vladimira. Stefan je stradao u logoru Jasenovac, a Ivan je poginuo kao borac NOV-e. Petar je također učestvovao u NOB-i. Preživjela braća žive danas u Osijeku i njegovoj okolici. Drugi sin Petrov - Stefan, imao je samo dva sina - Vladimira i Mirka. Otac Stefan i sin Vladimir poginuli su u logoru Jasenovac. Od ovog velikog roda u Lipovljanima ostao je samo Mirko. I Vihovanci su iz sela Peregrimka.

Godina 1906:

Iz Dobričina, općina Kristinopolj, kotar Sokalj, doselio je ove godine Pavle Kancir. Imao je dva sina - Stefana i Petra. Petar je odselio i nastanio se u Zagrebu, Štefan je bio zajedno sa sinom Franjom i kćerkom Marijom suradnik i učesnik NOB-e od 1942. godine. Marija je 1942. godine bila rukovodilac ilegalne grupe USAOJ-e. Kako je

Stefan nedavno umro, a sin Franjo nalazi se u Njemačkoj na radu, u Lipovljanima više nema muških potomaka sa prezimenom Kancir. Vrijedno je zabilježiti da je Stefan Kancir u posljednji trenutak spašen od vješanja iz ruku ustaša. Iza toga je živio još oko dvadeset i pet godina. Nevenka, kći Franje Kancira završila je visoku školu.

Druga obitelj koja je te godine doselila u Lipovljane bila je obitelj Kornela Sokača. Kornel se rodio u selu Rodnovka, njegova supruga u selu Peregrimka, a sin jedinac Vasilj u selu Bodnarka. U Lipovljane su doselili iz Bodnarke, kotar Gorlice. Sin Vasilj je bio učiteljski pripravnik i umro je 28. rujna 1914. godine, neoženjen, u dobi od 24 godine. Nakon smrti Kornela i njegove supruge Ane r. Vihovanec, nema više nikoga u Lipovljanima sa prezimenom Sokač. Treba zabilježiti da je u Sokačevoj kući (na tom se mjestu nalazi danas u ulici Braće Karvaš kuća Milka odnosno Emila Slot) bila uređena prva grkokatolička bogomolja.

Godina 1907:

Novi doseljenik u Lipovljane imao je malo neobično prezime. Zvao se Izidor Filozof. Potječe iz sela Korčin, kotar Sokalj. Kako nisu imali djece, nakon smrti supružnika Filozofova je obitelj izumrla.

Stefan Petriljak rodio se u selu Zubrik, a njegova supruga Agafija u selu Mšanna. U Lipovljane su doselili sa Agafijinom majkom Anom Sikora. To je bio i jedini nosilac prezimena Sikora. Imali su dva sina - Petra i Ivana. Obadvojica su stradala u logoru Jasenovac. I majka Agafija bila je žrtva rata. Smrtno je bila ranjena od zalutalog metka i umrla je 7. siječnja 1945. godine. Kćerka Petra Petriljaka - Marija, prosvjetni je radnik.

Navodno iz sela Parhač, kotar Sokalj doselio je ove godine Teodor Lozinski s obitelji. Imao je sinove: Pavla, Grgu, Mihajla i Antuna u Lipovljanima i Ivana, Petra i Vasilja u Americi. Ivan je još u Lipovljanima osnovao obitelj, ali je prije rata emigrirao u SAD. Pavle i Antun bili su učesnici NOB-e, a Mihajlo je kao student VI godine teologije stradao u logoru Jasenovac.

Godine 1908:

Ove godine doseljava u Lipovljane Vasilj Vedmedik. Rodio se u selu Rodžalov. Supruga Katarina potječe iz sela Korčyn, kotar Sokalj. Imali su dva sina - Antuna koji je umro neoženjen i Vldimira.

Ivan Goralj zasigurno nije sam doselio u Lipovljane jer je u vrijeme dolaska imao samo jedanaest godina. Od starijih su tada doselila dvojica Goralja - Petar i Pavle, koji je od njih bio otac Ivanov? Ivan je porijeklom iz Dobričina, općina Kristinopolj, kotar Sokalj. Ivan je imao četiri sina: Dmitra, Vladimira, Pavla i Mirka. Ivana su ustaše strijeljali 12. siječnja 1944. godine. Sinovi Dmitar i Vladimir stradali su u logoru Jasenovac.

Iz sela Dovhi, kotar Gorlice, doselio je te godine Ivan Slot. Njegova supruga Eva smrtno je stradala 5. studenog 1943. godine neopreznošću jednog partizana koji su se okupili u njihovoj kući. Ivan je imao sinove - Mihajla, Ivana i Stefana. Mihajlo i Stefan stradali su u logoru Jasenovac. Ivan je bio učesnik NOB-e.

Andrija Smilka doselio je u Lipovljane iz sela Novyj dvir, kotar Sokalj. Imao je tri sina - Petra, Vasilja i Pavla. Petar je stradao u logoru Jasenovac. Vasilj je navodno učestvovao u građanskom ratu u Španjolskoj u redovima republikanske vojske. Pregledao sam tri spiska jugoslovenskih dobrovoljaca u Španjolskoj ali tamo nema imena Vasilja Smilke. Međutim on je kao poljski državljani mogao biti u poljskoj jedinici "Dobrowski" ili u nekoj francuskoj jedinici, jer je navodno u Španjolsku prešao iz Francuske. Ni Petar ni Vasilj nisu u svom braku imali djece, a Pavle je umro neoženjen. Smilkovih više nema u Lipovljanima.

Ove godine iz Amerike stiže Jakov Kačmarčik. I on potječe iz sela Tihanja, općine Krosno, kotar Jaslo. Jedini mu sin Stefan bio je učesnik NOB-e, a sada živi i kao inženjer radi u Novom Sadu.

Stiže ove godine i neki Vasilj Musij sa suprugom Anom r. Hudyj i sinom Dmitrom. Oni su pomrli bez potomstva. Došli su iz Dobračina, općina Kristinopolj, kotar Sokalj.

Te godine doseljava i Petar Musij. Nastanio se na Torovima. Porijeklom je iz Dobričina, općina Kristinopolj, kotar Sokalj. Imao je četiri sina: Ivana, Pavla, Petra i Vasilja. Ivan je stradao u logoru Stara Gradiška, Petar u logoru Jasenovac. Vasilj je bio učesnik NOB-e, a Pavlu se zameo svaki trag još davno prije početka Drugog svjetskog rata.

Konačno je ove godine iz Boratina, kotar Sokalj, doselio i Nikola Musij. To je otac Vilima Musija.

Godina 1909:

U "Spisku" se ove godine najprije spominje Vasilj Klimčuk. Došao je iz Boratina, kotar Sokalj. Njegov sin Pavle, otac Mihajla, stradao je u logoru Jasenovac.

Ivan Filipčuk, stariji, doseljava u Lipovljane iz Dobračina, kotar Sokalj. Nije imao muških potomaka.

Gregor Kolenič doselio je iz Dobračina, kotar Sokalj. Imao je samo kćeri.

Ni Gregor Mihalj nije ostavio muških potomaka. U Lipovljane je doselio iz Dobričina, općina Kristinapolj, kotar Sokalj.

Iz Amerike je stigao Ivan Simčik sa sinovima Vasiljom i Andrijom. Vasilj je umro mlad. Andrija je imao dva sina - Franju i Ivana. Sva trojica - Andrija i sinovi bili su odvedeni u logor Jasenovac. Franjo se stjecajem okolnosti spasio iz logora i bio je učesnik NOB-e. Andrija i sin Ivan se nikada nisu vratili iz logora. Simčikovi potječu iz sela Svjatkova Mala.

Ivan Bas stigao je iz Boratina, kotar Sokalj. Imao je dva sina: Šimu - učesnika NOB-e, koji živi negdje izvan komune Novska, i sina Mihajla koji je 22. kolovoza 1944. godine poginuo kao pripadnik domobranske jedinice. Kako Mihajlov sin Marko živi u Zagrebu. U Lipovljanima nema muškaraca sa prezimenom Bas.

Godina 1910:

U "Spisku" se spominje da je ove godine doselio Ferdinand Koščuk (Kostjuk). On se i rodio 1910. godine. To je poznati učesnik NOB-e i jedan od prvih predsjednika Kotarskog narodnooslobodilačkog odbora u Novskoj. Da li on ima neke veze sa

Petrom Koščukom koji se isprva živio u Lipovljanima, a zatim je preselio u Novu Subocku i ovdje 1918. godine, u 38-oj godini života umro. Da li je to otac Ferdinanda? Koščuki potječu iz Dobračina i Komarova. Petar Koščuk bio je u Lipovljanima već i 1909. godine.

Ove 1910. godine doselio je i Stefan Miško. Porijeklom je iz sela Svjatkova Mala. Imao je dva sina - Teodora i Vasilja. Obadvojica su stradali u logoru Jasenovac. Danas u Lipovljanima živi samo Stefan Miško, sin Teodorov.

Godina 1911:

Te je godine doselila jedna obitelj - Tekle Kivko. Potječu iz Zmigroda, kotar Jaslo. Teško je utvrditi da li je Tekla Kivko doselila kao udova ili sa mužem. S njom je došao i sin Andrija, učesnik NOB-e.

Godine 1912:

Vasilj Želem doselio je iz sela Macyna Velika, kotar Gorlice. U Lipovljanima su živjela trojica njegovih sinova: Polikarp (jedini još u životu), Mihajlo (otac Slavka) i Ivan (otac Ivana i djed Ivana).

U toj je godini upisan i Ivan Misij, koji je doselio iz Dobračina, kotar Sokalj. To će vjerojatno biti onaj koji je zasnovao obitelj u Kraljevoj Velikoj.

Godina 1925:

Ove je godine doselio Ivan Dykyj (Deki). Došao je iz Amerike, ali je porijeklom iz Dobračina, kotar Sokalj. Imao je sina Stefana, koji je također već umro.

Godina 1926:

U Lipovljanima stiže iz Amerike Mihajlo Javornicki. Potječe navodno iz sela Mšanna, općina Krosno, kotar Jaslo. Imao je sinove Andriju i Ivana, koji su se vratili natrag u Ameriku. Još 1909. godine pojavljuje se u Lipovljanima neki Andrija Javornicki, kojemu 5. ožujka 1918. godine umire u Lipovljanima supruga Eva r. Goreš. Umrla je u 65-oj godini života. Sam Andrija je umro u Lipovljanima 29. svibnja 1922. godine. To bi mogli biti roditelji Mihajla Javornickog čiji je sin otišao u Ameriku, a zatim se 1926. godine vratio. Moglo se još i na slijedeći način dogoditi odvajanje sina od roditelja, što je bio također čest slučaj. Iz Lemkovščine je sin emigrirao u Ameriku, roditelji su se kasnije preselili u Lipovljane kuda je i sin, vraćajući se iz Amerike k roditeljima, došao. Takovih kombinacija sa Amerikom ima više varijanti. I još je jedan Javornicki postojao u Lipovljanima. Bio je to Timotej Javornicki, kojemu je 1918. godine umrla supruga Ana r. Ksenić. Ti su Javornicki kasnije iselili u Antunovac gdje im je tokom drugog svjetskog rata životom stradao sin Vasilj.

Te se godine u Lipovljanima nastanjuje Vladimir Duda. Rodio se u selu Myciv, ali je u Lipovljane doselio iz Brestače, gdje mu se naselio otac Pantelejmon sa svojim sinovima. Vladimirova djeca - Ivan i Nevenka, prosvjetni su radnici.

Godina 1929:

Ove godine u Lipovljane stiže iz sela Ditkivci, kotar Ternopolj - Petar Kravčuk sa svojom obitelji. Petar je stradao u logoru Jasenovac. Ostavio je sina Vladimira. S Petrom Kravčukom doselila je i njegova punica Ana Starepravo sa sinom Ivanom. Taj isti Ivan bio je jedan od osnivača grupe SKOJ-a u Lipovljanima koja je osnovana 4. travnja 1942. On je učestvovao u NOB-i i stradao u logoru Jasenovac.

Iste godine doselio je i Mihajlo Miško. Došao je iz Svjatkove Male. Stradao je u logoru Jasenovac. Ima sina Ivana.

Godina 1931:

Te je godine doselila neka Eva Hoc, koja se je po svoj prilici ili udala ili nekuda kasnije odselila.

Godina 1932:

Iz sela Hrab, kotar Jaslo doselio je Ivan Hoško i nastanio se u Krivaju. Imao je sina Ivana i posinka Vasilja. Obadvojica su bili aktivni učesnici NOB-e.

Ivan Sidorjak je doselio sa svojom obitelji iz sela Neznajova, kotar Gorlice. Stradao je u logoru Jasenovac. Njegova udova sa djecom vratila se poslije drugog svjetskog rata u staru postojbinu.

Te godine dolazi iz Lemkovščine Ana Nester(ak) koja se udala za Mihajla Fekeru.

Ove je godine doselio, prema "Spisku" i neki Ivan Sipčak, ali takav je potpuno nepoznat. Doselio je iz kotara Jaslo. Da li je nekuda opet iz Lipovljana odselio?

Godina 1933:

Godine 1933. doselio je u Lipovljane Bogdan Myz, svećenik, i ovdje je kao upravitelj grkokatoličke parohije službovao do svoje smrti 1966. godine. Kako je od 1957. godine bio teško bolestan, zamjenjivao ga je sin Roman, koji je nakon očeve smrti upravljao parohijom do 1968. godine. Te je godine u istom svojstvu premješten u Novi Sad. Godine 1967. godine organizirao je Roman Myz emisije na ukrajinskom jeziku preko radio Banja Luka i bio je glavni urednik te emisije do polovice 1968. godine, kada je preselio u Novi Sad. Sada je suradnik nekoliko naučnih i drugih ustanova. Bogdan Myz rodio se u selu Ozirna, a Roman u gradu Drohobyču.

Iste te godine doselio je i Vasilj Slota. Po svojoj prilici poteječe iz sela Sviržava na Lemkovščini. Njegova supruga Anastazija poginula je prilikom bombardiranja željezničke stanice u Lipovljanima. Bilo je to 20. ožujka 1945. godine. Vasilj je bio 20. rujna 1944. godine odveden u logor Jasenovac. Imali su tri sina - Dmitra, Milka (Emila) i Teodora (Feđa). Milko je bio aktivan učesnik NOB-e.

Oko godine 1935:

Negdje između 1933. i 1935. godine spominje se neki Mihajlo Kostjak, koji je doselio iz sela Hrabiv, kotar Jaslo. Tko je to bio i kuda se djenuo - nepoznato je. Takovi nisu poznati u Lipovljanima.

Nekolicina njih uvedena je u "Spisak" bez točno određenih godina doseljenja. Poimence ćemo ih navesti. vrijeme njihova doseljenja pada oko 1935. godine.

Najprije je upisan Aleksandar Feš. U noći od 2. na 3. siječnja 1944. godine ustaše su zaklali Aleksandrovu suprugu, njenu majku i 4-mjesečnog sina Stefana. Sam Aleksandar, inače učesnik NOB-e, odveden je navodno u logor Jasenovac ili pak negdje kriomice odmah ubijen, jer njegov leš nije pronađen u kući.

Zatim se spominje Dmitar Variha. Bio je učesnik NOB-e, a poslije rata je sa svojom obitelji odselio u Sjedinjene Američke države.

Tu je još i Katarina Pankov iz Uneva u Galiciji, a sa njome i njen sin Bronislav. Katarina je umrla, a prebivalište Bronislava nije poznato.

+
+ +

Nekako u isto vrijeme obreo se u Lipovljanima i Vasilj Ardan koji je zasnovao porodicu sa Anom Bugelj. Njihovo najstarije dijete Marija, rođeno je 1933. godine pa je dolazak Ardana u Lipovljane trebao prethoditi tom datumu. Vasilj je umro pred rat, a u Lipovljanima živi njegov sin Ivan.

+
+ +

Sada treba spomenuti one koji su u tom razdoblju, tj. do početka drugog svjetskog rata živjeli u Lipovljanima, ali ih u navedenom spisku nema. I ne samo da su prije rata živjeli u Lipovljanima, već su lično ili sa svojim potomstvom preživjeli rat. Jer o onima koji su nekada živjeli u Lipovljanima, ali su ili izumrli ili nekuda odselili - bit će riječi u narednom dijelu ovog poglavlja.

Među ove u prvom redu spada Ilija Paska koji je u Lipovljane doselio iz Cerovljana u Bosni. Ilija je stradao u logoru Jasenovac. U Lipovljanima sada živi njegov sin Vasilj.

Zatim je tu bio Pavle Biljanski. Rodio se u selu Ostriv, u Galiciji. Njega su ustaše stijeljali 12. siječnja 1944. godine kod Krezlerovoga mlina zajedno sa Ivanom Goraljom i drugima. Obitelj mu je poslije rata emigrirala u sjedinjene Američke Države. Oni su, izgleda, u Lipovljane i doselili iz SAD-a, pa ih stoga i nije bilo u "Spisku poljskih državljana".

Tu je još i Teodor Zapisocki. To je sin Simeona Zapisockog koji je živio u Novoj Subockoj, a zatim se vratio u Galiciju. Jedan sin, potonji Teodor, ostao je sam kao sluga.

+
+ +

Na ovom bih mjestu spomenuo prezimena svih onih obitelji koje su nekada živjele u Lipovljanima, ali njihovih imena nema u "Spisku". Za razliku od prethodnog dijela ovog poglavlja oni su ili izumrli ili se iselili još prije sačinjavanja "Spiska poljskih državljana". Ovaj dio poglavlja rađen je na temelju matičnih knjiga i nekih drugih spiskova.

Na prvom mjestu spomenut ćemo Aleksandra Semenjuka iz Kristinopolja. On je poslije smrti supruge odselio ili u Bosnu ili natrag u Galiciju. Nekada je u Lipovljanima živjela i obitelj Sim, udova Anastazija, ali danas su Simovi poznati kao žitelji Antunovca. Spominje se i neki Pavle Kanjuka iz Dobračina koji je odselio ili u Bosnu, ili se vratio u Galiciju. Tu je bio i Vasilj Kurtta sa ženom Paraskevom.

Porijeklom su bili iz sela Parhač, kotar Sokalj. Oni su odselili u Bosnu, negdje kod Cerovljana. Aleksije Obuh bio je tast Andrije Filjaka. Porijeklom je bio iz sela Kotan, općina Krosno, kotar Jaslo. Umro je 1913. godine. Bio je i neki Mihajlo Obuh. Izumiranjem je nestala i obitelj Muž (Pavle i Marija). Bio je i neki Ivan Bindas koji je umro u Lipovljanima 1917. godine. Mikita Gerjak bio je porijeklom iz sela Škvirtne. I ta je obitelj izumrla. Obitelj Sokol preselila je iz Lipovljana u Okučane. Bila ovdje i neka Ana Jaremko, kojoj se izgubio svaki trag. Godine 1909. spominje se i neki Pavle Skljanka sa svojom obitelji. Porijeklom je bio iz Dobračina. Bila je još jedna obitelj Hadžinski. Oni su emigrirali u SAD. Dimitrij Filjas iz Dobračina živio je najprije u Lipovljanima, a zatim se obreo u Brestači. Gdje se djenuo Andrij Vaniga, porijeklom iz sela Ožena kod Hraba, kotar Jaslo? I on je navodno odselio. Gabor Vasilj iz Dvornika živio je najprije u Lipovljanima, a zatim odselio u Novu Subocku. O Petru Kostjuku je već bilo spomena. I on je neko vrijeme živio u Lipovljanima, a zatim u Novoj Subockoj. Bio je ovdje i neki Kanciruk Mihajlo, rodnom iz Kristinopolja, kotar Sokalj. Spominje se Kryvyj Aleksij.

+
+ +

Neposredno pred rat i tokom drugog svjetskog rata neki su se zbog ženidbe naselili u Lipovljanima.

Tako je iz Nove Subocke došao Ivan Senica (Džaja) i u Lipovljanima osnovao obitelj. Stradao je u logoru Jasenovac.

Iz Cerovljana u Bosni došao je Ivan Mocnij i ovdje se oženio sa Katom Kolenič, Njihova kći Marija, od deset mjeseci, stradala je od mine 9. listopada 1943. godine. Ivan je odveden u logor Jasenovac odakle se više nije vratio.

Iz Zagreba je došao i Roman Musjanović, kasnije veterinar u Lipovljanima. Bio je učesnik NOB-e. Sada živi i radi u Travniku.

+
+ +

U poslijeratnom periodu nekolicina njih je također zasnovala u Lipovljanima obitelj, a doselilo je i više obitelji. To su većinom doseljenici iz Bosne, iz raznih ukrajinskih naselja koja naprosto nestaju raseljavanjem stanovnika. Neki sele u Srijem, neki u Bačku, a neki u Lipovljane. taj proces useljavanja još uvijek traje, ne toliko intenzivno kao ranije, ali od vremena do vremena netko doseli.

Najprije ćemo spomenuti dva brata Konstantkevića - Simeona i Konstantina. Oni su ženidbom osnovali obitelji u Lipovljanima. Ovamo su došli iz Nove Subocke. Bili su učesnici NOB-e.

Prvi je u Lipovljane iz Bosne doselio Josip Hnatjuk sa danas živim sinovima - Vladimirom, Adamom i Bogdanom. Vladimir je emigrirao u Australiju, Adam se posvetio svećeničkom zvanju, a Bogdan radi i studira u Saveznoj republici Njemačkoj.

Slijedio ga je šogor Vasilj Kostecki sa sinovima Stefanom, Mihajlom, Nikolom,...

U istom razdoblju, u prve tri - četiri do pet godina iza rata dolazi i Vasilj Semenjuk sa sinovima Mihajlom i Ivanom. Zatim Stefan Ovađ sa sinovima: Josafatom, Aleksom, Teodorm, Ivanom, Vasiljom, Vladimirom, Petrom i Nikolom. Posljednja dvojica su

danas svećenici dok je Vladimir društveno-politički radnik u Lipovljanima. Katarina Letvenčuk doselila je sa sinom Nikolom. Doselio je i Ivan Lagudza sa svojima. Miron Burda je ubrzo poslije doseljenja umro, a sin mu Ivan živi danas u Lipovljanima. Svi ovi spomenuti doselili su u Lipovljane iz Bosanskog sela Kamenica, koje praktički više ne postoji.

Iz Kozarca, u neposrednoj blizini Prijedora, doselile su obitelji Vasilja Šarkevića sa sinovima i Vladimira Rudaka sa malodobnom djecom.

Iz okolice Prnjavora najprije se u Lipovljanima pojavio Ivan Holod i ovdje je zasnovao obitelj. Godine 1964. doselili su iz tih krajeva, sa kratkim zadržavanjem u Oriovcu, obitelj: Ivana Herića (taj nije bio u Oriovcu) i sina mu Mihajla, Stefana, Moroza, Nikole Sikorskog i Vasilja Kahana. Kahan je doselio neposredno iz Prnjavora i nastanio se u Kraljevoj Velikoj. Ivan Herić i Stefan Moroz kasnije su iselili u Srijemsku Mitrovicu. Godinu dana kasnije iz Oriovca u Lipovljane je doselio Nikola Psalmister sa obitelji.

Godine 1968. u Lipovljane (na Brdašće) doseljava obitelj Lasek iz bosanskog sela Gajevi. Kasnijih godina doselili su još neki članovi ove obitelji i osnovali su svoja domaćinstva.

Da bismo potpuno obuhvatili svo ukrajinsko stanovništvo Lipovljana spomenuli bismo još i Katarinu Zaburski koja je poslije rata doselila u lipovljane iz Popovače. Nešto kasnije doselio je i njen rođak Mihajlo Kostecki sa svojom obitelji. Isti je bio učesnik NOB-e. Kasnije je tragično stradao.

+
+ +

Za razliku od slučaja sa ukrajinskim stanovnicima Lipovljana gdje se moglo pružiti detaljan i iscrpan materijal o naseljavanju, postoje poteškoće pa se to ne može tako uraditi (iako je moguće) i s obzirom na ukrajinsko stanovništvo Nove Subocke. Za to bi bio potreban detaljan pregled arhiviranog materijala, prvenstveno u arhivi i knjigama Grkokatoličke parohije u Lipovljanima. Naseljavanje Nove Subocke Ukrajincima odvijalo se istovremeno kad i naseljavanje Lipovljana i istim tempom. Za razliku od Lipovljana u Novu Subocku nije nitko doselio poslije drugog svjetskog rata.

Spomenut ćemo najprije prezimena onih obitelji u Novoj Subockoj koje još i danas tamo žive, zatim i prezimena onih kojih više tamo nema. Uz neke od njih bit će i neke bliže informacije.

Još uvijek u Novoj Subockoj žive: Bavoljak, Bojko (iz te su obitelji neki u Novskoj, neki u Kutini, a neki u Staroj Subockoj), Duda, Dzijama, Dzijurij (Mihajlo Dzijurij sa suprugom Evom bio je zaklan od strane ustaša 2. siječnja 1944. godine, a jedan je sin tom zgodom odveden u logor Jasenovac i tamo likvidiran. Zvao se je Stefan), Filjak (posebni novosubočanski ogranak te obitelji), Fricki (također posebni ogranak te obitelji), Gabor, Gajdoš, Gajoha (Mariju Gajoha sa kćerkama Anom i Rozalijom ustaše su tokom rata odveli u logor Jasenovac i tamo likvidirali) Havik, Hudik, Javiljak (Mirko Javiljak učitelj je u Krivaju), Kirik, (Ivan Kirik sa suprugom Ksenijom i kćeri Anom likvidiran je u logoru Jasenovac), Konstankević (dva sina žive u Lipovljanima, najstariji Mihajlo u Novskoj, a Andrija je ostao u Novoj Subockoj), Kosarović, Kosko,

Kuriljak, Mitrenjko (žive u Staroj Subockoj), Musij (posebni ogranak), Ožoga, Plaskonj, Senica, Svjantko, Šteljma (Aleksa, sin Ilije iz Lipovljana), Šuvera (doselili iz Cerovljana u Bosni) i Vasko.

U Novoj Subockoj su nekada živjele slijedeće obitelji: Dubecki (Matej sa sinom Petrom živi u Lipiku, Ivan se vratio u Galiciju, a Vasilj stalno živi u Francuskoj), Grozjo, Kovačka, Korba, spomenuti već Petar Kostujuk, Paslovski, Rojko (odselio u Bosnu, u Cerovljane, a zatim u Ruski Krstur u Bačkoj), Škimba, Tinjo, Turko, Virgala, Vynyk, Zapisocki (osim Teodora koji živi u Lipovljanima ostali članovi obitelji vratili su se u Galiciju) i Zathej (i ova se obitelj vratila u Galiciju).

O učešću novosubočana u NOB-i nije bilo spomena. to je selo, osim možda nekih iznimaka, čitavo listom učestvovalo u NOB-i. Žrtve fašističkog terora su spomenute, a nešto detaljnije o učešću u NOB-i bit će u jednom od narednih poglavlja.

+

+ +

U Brestači žive obitelji Filjas, Meljnik (jedan od članova obitelji prosvjetni je radnik) onda Duda (od kojih potječu i oni u Lipovljanima, a sin Gregor prosvjetni je radnik u Zagrebu). Spominje se neka obitelj Rutka, ali ti su davno izumrli (Teodor Rutka umro je 1914. godine). Nestalo je iseljenjem i smrću i obitelji Hudima.

+

+ +

U Novsku nitko nije doselio neposredno iz stare postojbine. Ovdje su se naseljavali pojedinci iz Lipovljana, Nove Subocke ili nekih drugih mjesta. Tako su ovdje iz Subocke doselile obitelji Bojko, Javiljak, Konstantkijević, iz Lipovljana Fricki i Kačmarčik, iz Cerovljana u Bosni Bojko (na Bročicama). Negdje i pred početak drugog svjetskog rata Ivan Uram iz Antunovca osnovao je u Novskoj obitelj, ali ustaše ih likvidirale u logodru Jasenovac i Ivana Urama i njegovu suprugu Evu r. Fricki i njihove dvije kćerke - Anu i Rozaliju. Neko je vrijeme u Novskoj poslije rata živjela i udova Petra Smilke iz Lipovljana.

+

+ +

Iako selo Antunovac ne spada u okvire općine Novska, nekoliko tamošnjih ukrajinskih obitelji sačinjava sa onima u Lipovljanima i Novoj Subockoj etničku cjelinu, pa ih zato valja i spomenuti. Njihova su prezimena slijedeća: Hoško, Javornicki (Vasilj je tokom rata ubijen), Mirdić (navodno izumrla obitelj), Sim (jedina obitelj sa brojnijim članovima), Uram (preselili u Novsku i odande odvedeni u logor Jasenovac), Vašenjko, Zatorski (danas sasvim nepoznati). Sve su to Ukrajinci iz Lemkovščine.

+

+ +

Eto, to je pregled svih obitelji ukrajinskih doseljenika na teritoriji komune Novska i u Antunovcu. Namjerno su ispuštene poblize oznake tko je iz Galicije, a tko iz Lemkovščine. Time se htjelo izbjeći razdvajanje. Ozbiljni proučavatelj lako će se orijentirati prema selima i kotarevima porijekla.

Ovdje bi trebalo spomenuti da su se Ukrajinci još do nedavna zvali **R u s i n i**, pa su tako i u nekim knjigama zavedeni. Taj stari nacionalni naziv zadržali su i Ukrajinci koji su pred 270 godina doselili u Srijem i Bačku. Kod njih se još u Srijemu i Bačkoj može čuti i naziv **R u s n a k**, **R u s n a c i**, ali to je naziv za grkokatolike, one Rusine koji su primili uniju, ušli u zajedništvo sa katoličkom crkvom. Tako ih je nazvala austrijska administracija.

Sav ovdje prezentirani materijal o doseljavanju Ukrajinaca u Lipovljane, Novu Subocku i druga mjesta očigledno demantira sve one glasine koje je svjesno širio neprijatelj ili pak nesvjesno prihvaćao "prijatelj", - da su ti ljudi bjelogardijski elementi i emigranti, koji su pobjegli iz Rusije za vrijeme boljševičke oktobarske revolucije. Kronološki redosljed doseljavanja, geografske koordinate stare postojbine i politička situacija u tim zemljama, socijalni sastav doseljenika - sve to ukazuje na neosnovanost takovih ili sličnih tvdrnji.

OSNIVANJE GRKOKATOLIČKE PAROHije U LIPOVLJANIMA

Svi su ovdašnji Ukrajinci s obzirom na vjeroispovjednu pripadnost - grkokatolici. To znači da su istočni ogranak katoličke crkve koji je sačuvao sva obilježja pravoslavne crkve, samo u pogledu vjerskih dogmi sačinjava zajednicu sa katoličkom crkvom i podvrgava se vrhovnoj upravi rimskog pape. U Jugoslaviji postoji jedna biskupija za sve grkokatolike sa sjedištem u Križevcima. Ovamo je preneseno sjedište iz manastira Marče gdje je i 1611. godine osnovana ova biskupija.

U početku su lipovljanski i novosubočanski Ukrajinci grkokatolici juridički potpadali parohiji grkokatoličkoj u Dišniku, selu nedaleko Garešnice. tamo je službovao Mihajlo Mudri koji je dolazio u Lipovljane povremeno. I iz Zagreba je povremeno dolazio poneki svećenik. Bogomolju su u Lipovljanima uredili u kući Kornela Sokača. Tako je to bilo do osnutka parohije 1909. godine.

Osnivanje samostalne parohije započelo je višestrukim pripremama. Najprije je sastavljen zapisnik sa lipovljanskim grkokatolicima. Taj se zapisnik u prijepisu nalazi u arhivi grkokatoličke parohije u Lipovljanima, odakle ga doslovce citiramo:

Z a p i s n i k

sastavljen dne 9. siječnja g. 1909. u Lipovljanima sa gr.kath. Rusinima naseljenima iz Galicije u predmetu uzdržavanje vlastitog svoga dušobrižnika u smislu poziva preč. biskupskoga duhovnoga stola u Križevcima od 4. siječnja 1909. br. 20 u prisutnosti preč. kanonika čtioca Danilo Reba.

A) Za uzdržavanje možemo dati za sada uzev u obzir naše početne ekonomske prilike 400 K. godišnje u ime dotacije u gotovom novcu, koju svotu morati će svaki vjernik u dvjema godišnjima ratama za prvo i drugo polugodište točno unaprijed isplatiti. Ovih 400K. razporezati ćemo među sebe po obiteljima. U ovom času otpada na svaku familiju -8 K.

B) Osim toga u ime stanarine obvezujemo se plaćati našem dušobrižniku - 4 Krune, mjesečno.

C) Ogrijevno drvo sadržano je u onih 400 K. godišnjih te se obvezujemo samo kupljena drva dušobrižniku dovesti i pocijepati.

D) Na sadašnju bogomolju imademo pravo još jednu godinu dana. U ovom razdoblju obećajemo sagraditi novu bogomolju, ako ikako bude moguće. Uz bogomolju sagraditi ćemo i stan svećeniku.

E) Ovu obvezu primamo na sebe 10 godina.

F) Štolarinske pristojbe ostaju onako, kako ih već naznačismo i međusobno ugovorismo te molimo da ih preč. duh. oblast potvrdi, jer je zapisnik već otposlan tamo, i ovamo pošalje.

G) Isto tako primamo dužnost postarati se za crkvenog pojca.

H) Potrebne predmete za bogoslužje također se obvezujemo iz naših sredstava nabavljati.

I) U slučaju da k nama dođe otac duhovni Mihajil Mudri, paroh u Dišniku, obvezujemo se jedan put na mjesec dati mu kola za Dišnik.

U Lipovljanih, 9. siječnja, g. 1909.

(L.S.)

Mihajlo Mudri, v.r.
administrator dišnički

Andri Javornicki, v.r.

Ivan Fedak, v.r.

Andrij Filak, v.r.

Ivan Poklatko, v.r.

Dmitro Filas, v.r.

Petro Gajdosz, v.r.

Hrihorij Meljnik, v.r.

Josif Vasko, v.r.

Mihail Hašćić, v.r.

Petro Goralj, v.r.

Aleksander Semenjuk, v.r.

Aleksij Krivij, v.r.

Petro Wychowanecz, v.r.

Stefan Petrilak, v.r.

Ilijasz Sztelma, v.r.

Aleksiy Ksenicz, v.r.

Kiril Musij, v.r.

Petro Kanjuka, v.r.

(nečitki potpis), v.r.

Učinjena su i dva spiska potencijalnih vjernika buduće parohije u Lipovljanima. Prvi se spisak odnosi na stanovnike Lipovljana i Nove Subocke. Publiciramo ga djelomično, bez rubrika koje s eodnose na kućni broj, bez oznake mjesta odakle je tko doselio. Ovo pitanje je navedeno u prethodnom poglavlju.

POPIS GLAVA OBITELJI
vjernika župe Dišničke

<i>Red. Otac obitelji br.</i>	<i>Gdje stanuje</i>	<i>Ukupan br. živih</i>
<i>1. Haščić Mihail</i>	<i>Lipovljani</i>	<i>5</i>
<i>2. Filjas Dimitrij</i>	<i>”</i>	<i>5</i>
<i>3. Goralj Pavlo</i>	<i>”</i>	<i>4</i>
<i>4. Sokač Kornelij</i>	<i>”</i>	<i>3</i>
<i>5. Vapenjski Petro</i>	<i>”</i>	<i>5</i>
<i>6. Vaniga Andrija</i>	<i>”</i>	<i>6</i>
<i>7. Kačmarčik Jakov</i>	<i>”</i>	<i>6</i>
<i>8. Gabor Vasilj</i>	<i>”</i>	<i>4</i>
<i>9. Vihovanec Petro</i>	<i>”</i>	<i>5</i>
<i>10. Petroljak Stefan</i>	<i>”</i>	<i>2</i>
<i>11. Šteljma Ilija</i>	<i>”</i>	<i>10</i>
<i>12. Fedak Ivan</i>	<i>”</i>	<i>9</i>
<i>13. Ksenić Aleksij</i>	<i>”</i>	<i>7</i>
<i>14. Javornicki Andrej</i>	<i>”</i>	<i>5</i>
<i>15. Pirtko Pantelejmon</i>	<i>”</i>	<i>6</i>
<i>16. Filipčuk Pavlo</i>	<i>”</i>	<i>4</i>
<i>17. Dalinjak Ivan</i>	<i>”</i>	<i>7</i>
<i>18. Kostjuk Petar</i>	<i>”</i>	<i>3</i>
<i>19. Ljaljus Grigorije</i>	<i>”</i>	<i>8</i>
<i>20. Filjak Andrija</i>	<i>”</i>	<i>5</i>
<i>21. Obuh Mihalj</i>	<i>”</i>	<i>2</i>
<i>22. Kancir Pavlo</i>	<i>”</i>	<i>7</i>
<i>23. Filipčuk Ivan</i>	<i>”</i>	<i>5</i>
<i>24. Kanjuka Pavlo</i>	<i>”</i>	<i>6</i>
<i>25. Kačmarčik Ivan</i>	<i>”</i>	<i>4</i>
<i>26. Semenjuk Aleksandar</i>	<i>”</i>	<i>6</i>
<i>27. Hadžinski Ilija</i>	<i>”</i>	<i>8</i>
<i>28. Kanciruk Mihajlo</i>	<i>”</i>	<i>3</i>
<i>29. Poklatko Ivan</i>	<i>”</i>	<i>6</i>
<i>30. Bugelj Vasilj</i>	<i>”</i>	<i>8</i>

31. Musij Vasilj	”	6
32. Muž Pavlo	”	8
33. Kolinić Grigorije	”	3
34. Krivij Aleksij	”	5
35. Frickij Vasilj	”	7
		<hr/> 182

36. Dam N. (žena ruskinja)

37. Musij N.

38. Gajdoš Petro	Nova Subocka	9
39. Bojko Mihajlo	”	4
40. Vasko Osif	”	6
41. Kuriljak Seman	”	7
42. Bavoljak Vasilj	”	8
43. Fricki Ivan	”	7
44. Tinjo Andrij	”	4
45. Dzama Aleksa	”	6
46. Ožoga Dimitrij	”	6
47. Zathej Ivan	”	4
48. Kostko Seman	”	7
49. Senica Vasilj	”	5
50. Senica Dimitrij	”	3
51. Havik Ivan	”	9
52. Svantko Marija	”	7
53. Meljnik grigorije	”	9
		<hr/> 283

U Lipovljanih, 2. ožujka, g. 1909.

Mihajlo Mudri,

upr. župe

Taj spisak nije potpun. Ako itko manjka, a ono Konrad Cvik koji je zasigurno itekako bio zainteresiran za osnivanje samostalne župe u Lipovljanima.

Osim ovoga spiska priređen je još jedan spisak koji obuhvaća broj grkokatolika-Ukrajnaca na čitavom teritoriju buduće parohije.

SUMARNI IZKAZ GRKOKATOLIKA
DUŠOBRIŽNIŠTVA LIPOVLJANSKO-MOSLAVINSKOGA

Naziv mjesta	Broj vjernika
1. Lipovljani	190
2. Nova Subocka	96
3. Brestača	9
4. Medare	10

5. Ludina	39
6. Vlahnička Dolnja	71
7. Vlahnička Gornja	13
8. Popovača	15
9. Voloder	48
10. Krivaj (kod Volodera)	15
11. Grabrov potok	10
12. Mikulanica	12
13. Kutina	23
<hr/>	
	551

Nakon ovih priprema slijedila je Odluka o osnivanju samostalnog grkokatoličkog dušobrižništva sa sjedištem u Lipovljanima.

ORDINARIJAT GRČKO-KAT. BISKUPIJE KRIŽEVAČKE

Broj: 396/1909.

O D L U K A

o ustanovljavanju samostalnog grkokat. dušobrižništva Lipovljansko-Moslavinskoga sa sjedištem u Lipovljanima, kotara Novska, Županije Požeške.

I.

grkokatolici prebivajući u selima:

Lipovljani, Nova Subocka, Brestača, Medare, Krivaj, Voloder, Kutina, Gornja Vlahnička, Grabrov potok, Mikulanica, Popovača, Vlahnička Dolnja, Ludina, broj kojih po najnovijem statusu animarum iznosi do 550, sačinjavajući do sada misionarsko područje dušobrižnika dišničkoga i zagrebačkoga obratiše se prošnjama opetovano pismenima i ustmenima, da se za grkokatolike sela spomenutih gore uredi samostalno grkokatol. prethodno dušobrižništvo, a poslije toga prema propisima crkvenoga prava, župa (paroshia). Obnalazimo uvažiti razloge podnešenih nam prošnja po dužnosti, koja nam nalaže, ulakšati vjernicima svagda i svagdje primanje sv. tajna, slušanje riječi Božje, udovoljavanje svim duševnim potrebama, te naše vjernike grkokatolike uvodno spomenutih sela izuzeti ispod jurisdikcije dušobrižnika dišničkoga i zagrebačkog, određujući ovima vlašću pripadajućom Nam po dispozicijama kanonskoga prava, da se u mjestu Lipovljani osnuje prethodno samostalno grkokatoličko dušobrižništvo, koje će od prvoga početka biti samostalno matično područje. Poslije toga ima se pristupiti uz održanje svih odnosnih zakonskih odredaba ustanovljenju župe (paroshia).

II.

Danom nastupa službe samostalnog dušobrižnika prestaju sadanji dušobrižnici dišnički i zagrebački voditi matične knjige za grkokatolike gore označenoga područja

i počinje ih voditi uz održanje svih odnosnih, kako crkvenih tako i građanskih u krepoti stojećih propisa novo-imenovani Lipovljansko-Moslavinski dušobrižnik. Sve dojakošnje slučajeve matične odnoseće se na grkokatolike i zagrebački kao dosadanji voditelji matičnih knjiga uvodno spomenutoga područja predati lipovljansko-moslavinskom dušobrižniku. A ovaj ih je dužan uvesti u matične knjige novonabavljene na prve stranice istih i tako nastaviti unašati dogodivše se slučajeve.

Ako imade matičnih slučajeva, koji su ušli u matične knjige ondješnjih rimo-katol. župnih ureda, lipovljansko-moslavinski dušobrižnik će ih povaditi odnosno zamoliti, da mu ih se izvadi ukoliko nisu već odposlani i unešeni u matične knjige dužnočke i zagrebačke župe.

III.

Dok se u selu Lipovljanima ne sagradi crkva, prema zapisničkoj obvezi ondješnjih vjernika, vršiti će se sve bogoslužjenje u privatnoj privremenoj bogomolji prvomučenika i arhijeđakona Stefana kao i do sada vjericima Lipovljana, Nove Subocke, Brestače i Medara. Ostalima na izmjence će se davati bogoslužje po dojakošnjem običaju u rimo-katol. župnim crkvama ludinskoj i voloderskoj uz privolu odnosnih župnika, dok si zajednički ne podignu na zgodnom mjestu crkvu.

Lipovljanska privremena bogomolja je snabdjevena bogoslužbenim predmetima u toliko, da se svako bogoslužjenje u njoj obavljati smije i može. Dolaskom dušobrižnika ima započeti u njoj redovito otpravljanje sv. čina i propovijedanje riječi Božje.

IV.

Po najnovijem popisu ima vjernika do 550 u gore spomenutim mjestima. Određuje se nastaviti voditi status animarum i upodpunjavati ga. Nad svima grkokatolicima prebivajućima u mjestima uvodno spomenutim, izvršivati će jurisdikciju svagdanji lipovljansko-moslavinski dušobrižnik kao i nad svima onima, koji će se u spomenuta ili ovima susjedna mjesta naseliti bilo iz koga mu drago kraja.

V.

Glede uzdržavanja vlastitoga dušobrižnika, predložiše vjernici sela Nove Subocke i Lipovljana svoju dobrovoljnu ponudu zapisnički izdanu preuzimajući dužnost podavati vlastitom dušobrižniku 400 K godišnje u ime uzdržavanja i 4 Kr. mjesečno u ime stannarine, dok se vlastiti dom ne podigne. O štolarskoj prostojbi od svake crkvene funkcije koja se običaje uz Naplatu vršiti, prihvaća se i potvrđuje već prije učinjena ponuda sa strane vjernika.

Pošto propisi crkvenoga prava iziskuju, da služitelj oltara mora imati pristojno uzdržavanje (congrua sustentatis) činimo ovisnim trajni boravak dušobrižnika u sjegurnosti, stalnosti i dovoljnosti sredstava uzdržavanja kao i o načinu ubiranja godišnjih dohodaka. Prema privitom ovdje zapisniku o doprinosu sa strane vjernika sela Nove Subocke i Lipovljana, koji se prethodno prihvaća i potvrđuje, imadu i ostalih mjesta vjernici izdati sličnu obavezu glede doprinosa odnosno odštete svećeniku o naslovu župne sveze, u koju su stavljeni ovom Našom odlukom. Ako bi izdanju ovakove

obveze bile zaprekom ta okolnost, što drugi vjernici doprinose navodno s naslova realnoga tereta za uzdržavanje dušobrižnika latin. obreda, imati će se pronaći drugi neki način ili put glede doprinosa za uzdržavanje vlastitog dušobrižnika.

Dok se za dušobrižnika ne isposluje ogrjevno drvo od nadležne imovinske općine, dužni su vjernici i u to ime davati neku odštetu. Kad se svećeniku dopita ogrjevno drvo otkuda godj, pada župljanima u dužnost o svome trošku drvo spremiti u dvor dušobrižnika.

VI.

Sve kancelarijske potrebne stvari i matične knjige dužna je nabaviti crkvena blagajna.

VII.

Dušobrižništvo a kašnje župa ima rabiti vlastiti pečatnik. U sredini slika "prvo-mučenika i arhijeđakona Stefana" a okolo nje napis: Grko-katol. dušobrižništvo lipovljansko-moslavinsko u Lipovljanima.

VIII.

U ovoj odluci sadržane odredbe, mogu se na predlog svagdanjega dušobrižnika ili molbu vjernika zamieniti drugima prema promienjenim prilikama shodnijima.

IX.

Da se svagdanji dušobrižnik može osloniti osim doprinosa vjernika na stalnu gotovinu, podastire se istodobno visokoj kr. zemaljskoj vladi molba za doznaku nadopunjske kongrue u iznosu od 800 kr. godišnjih.

X.

Za vršenje duhovne pastve u novo ustrojno Lipovljansko-Moslavinsko dušobrižništvo postavljamo protokolistu biskupske kancelarije Tomu Severića, kojemu izdajemo posebni dekret sa potrebnim uputama.

Dano u Križevcima dne 10. ožujka 1909.

Julije Drihobeczky
vladika Križevački

Još istoga dana vladika Drohobeczky obavještava Mihajla Mudroga da je u Lipovljanima osnovao samostalno dušobrižništvo. U tom pismu napominje da Antunovac i još neka druga sela ostaju u sastavu parojihe u Dišniku.

Jedan dan kasnije, 11. ožujka 1909. godine imenovan je Tomo Severović lipovljanskim dušobrižnikom. Dekret je izdat pod brojem 400(1909, a potpisao ga je vladika Julije.

Veoma se je kod osnivanja grkokatoličkog dušobrižništva u Lipovljanima angažirao učitelj Stipa Đukić, koji je službovao u Piljenicama i u Lipovljanima, a sam je grkokatolik.

Tomo Severović nije se dugo zadržao u Lipovljanima. Još iste godine bude premješten na drugo mjesto, a lipovljanskim dušobrižnikom imenovan je Dimitrije Nagy. Severović je bio rodom iz Žumberka, a Dimitrije Nagy kuću za stanovanje grkokatoličkog svećenika. Plaćeno je za nju 12.000 kruna. Izvještavajući biskupiju Nagy piše da je kupio staru drvenu kuću, ali prema procjeni stručnjaka ta će kuća izdržati još 10-15 godina. Međutim, ta kuća još i danas stoji i služis svrsi.

Već naredne, 1910. godine, u Lipovljane dolazi novi grkokatolički svećenik - Ilija Vančik, rodom iz Srijemske Mitrovice. Isti je 1913. godine započeo gradnju crkve. Od 1917. do 1918. godine učestvovao je u ratu, a zamjenjivao ga je Ćiril Drohobeszky.

1. maja 1923. godine upravu parohije preuzima Đuro Mikloš, rodom iz Ruskog Krstura u Bačkoj. Godine 1924. završena je gradnja crkve. Godine 1928. postavljen je u crkvu ikonostas umjetničke vrijednosti, rad akademskog slikara ikonografa - Miljenka Đurića.

Od 1930. do 1933. godine upravitelj parohije bio je Maksim Buila, porijeklom iz Kucure u Bačkoj.

Već je spomenuto da je Bogdan Myz bio upravitelj parohije od 1933. do svoje smrti 1955. godine. U bolesti ga je zamjenjivao dišnički dušobrižnik Eustahije Lehenjikij (1957-1958) i Roman Myz (1958-1966).

Od 1968. do 1969. godine župom je upravljao Stefan Matus, rodom iz Lapšyuna u Galiciji. ovdje u Lipovljanima je i umro. Iza njegove smrti, a i tokom njegove bolesti, ispomagao mu je dr. Joakim Herbut, danas biskup u Skopju (SR Makedonija).

Od 1969. godine u župi djeluje Ljubomir Vasilije Seman, rodom iz Ruskog Krstura u Bačkoj.

IZMEĐU DVA RATA

Ni u Lipovljanima ni u Novoj Subockoj Ukrajinci nisu imali neka posebna svoja kulturno-umjetnička društva ili organizacije. Učestvovali su u društvu "Lipa", Dobrovoljnom vatrogasnom društvu, a neki čak i u "Československoj besedi". Nisu imali niti posebne škole, niti predmetne nastave materinjeg jezika. to je prouzrokovalo da skoro nitko u Lipovljanima nije u stanju gramatički i pravopisno isprano pisati.

S obzirom na politički život između dva rata lipovljanski i novosubočanski Ukrajinci držali su se također pasivno postrance. Vladala je psihoza - "mi smo stranci i ne treba da se miješamo u politku i domaći politički život". Iako su apstinirali od aktivnog učešća u političkom životu između dva rata, djelomično su njihove simpatije bile na strani HSS.

Takav stav nemiješanja u političke prilike i neprilike u zemlji i mjestu ovdašnji su Ukrajinci, zajedno sa Česima i Slovcima, prakticirali i tokom Drugog svjetskog rata. Iako su listom simpatizirali NOP i surađivali u njime, teško su se odlučivali uzeti aktivno učešće u partizanskim odredima, a još manje u redovima kvislinških vojnih jedinica. U redovima ustaša nikako, a u redovima domobrana tek silom zakona mobilizacije. Upravo ovakav stav političke nezrelosti, naivnosti i zapanjujuće neopreznosti prouzrokovao je da su Lipovljani dali tako veliki broj žrtava fašističkog terora. Pokupljeni su iz kreveta uz vrlo naivne i prozirne riječi motivacije i povoda.

UČEŠĆE U NOB-i, SURADNIŠTVO S NOP-om I “CRNE MARAME LIPOVLJANSKE”

Ova je tema dosta iscrpno obrađena u monografiji Josipa Martinovića - “Lipovljani”. U ovom će poglavlju biti obrađeno samo ono što se odnosi na Ukrajince u Lipovljanima i Novoj Subockoj, kao i ono što u spomenutoj monografiji nije navedeno. Na taj će način publicirani materijal biti nadopunjen, a mjestimično i ispravljen.

Aprilski rat 1941. godine prošao bi u Lipovljanima sasvim nezapaženo da se 7. travnja nije dogodio tragičan udes. Toga su se dana oko devet sati prije podne pojavili iznad Lipovljana njemački avioni. Jedan od njih, iz nepoznatih razloga, počeo je gortjeti i sav u plamenu pao je na kuću Mokrovih nedaleko od željezničke stanice. Motor aviona je eksplodirao. U spaljenom avionu i kući našlo je smrt više osoba. Dijete Mokrovih bilo je sasvim karbonizirano, a supruga Mokroga je nađena mrtva. I tri lica posade avioa poginulo je tom zgodom. Bili su to Friedrich Schmid i Albert Zochart. Treći je sasvim izgorio i nije bila moguća identifikacija. Svi poginuli sahranjeni su na groblju u Lipovljanima.

Te iste 1941. godine formirana je na teritoriji NDH kvislinška Ukrajinska dobrovoljačka legija. međutim nitko od Ukrajinaca iz Lipovljana, Nove Subocke ili nekog drugog mjesta u ovoj komuni nije se javio niti ušao u sastav ove vojne formacije.

Prema podacima u knjizi Josipa Martinovića, “Lipovljani”, (str. 37) dana 4. travnja 1942. godine formirana je u Lipovljanima grupa SKOJ-a. Od prvih šest njenih članova dvojica su bili Ukrajinci - Franjo Kancir i Ivan Starepravo. Formirno je i četiri grupe USAOJ-a a jednom od njih rukovodi Ukrajinka - Marija Kancir.

Te iste 1942. godine oformljen je u Lipovljanima Narodonooslobodilački odbor u čijem se sastavu nalazi Ukrajincac Ferdinad Kostjuk, a kasnije i Stefan Kancir.

U organiziranju oartizanskih odreda već 1942. godine vidnu ulogu igraju Ukrajinci Ferdinand Kostjuk i Aftanas Sokol.

U kolovozu 1943. godine odlaze iz Lipovljana u partizane Ukrajinci - Adam Hadžinski, Vasilj Šteljma i Andrija Dalenjak. U partizanima su već Ivan Vihovanec i Petar Filipčuk.

I prve žrtve padaju 1943. godine. Dana 9. listopada od eksplozije mine poginula je Marija Mocnij, dijete od 10 mjeseci, a 3. studenog iste godine neoprežnošću jednog partizana poginula je Eva Slota. Dana 4. prosinca ove godine od eksplozije mine na pruzi gine i Ivan Ljaljsj.

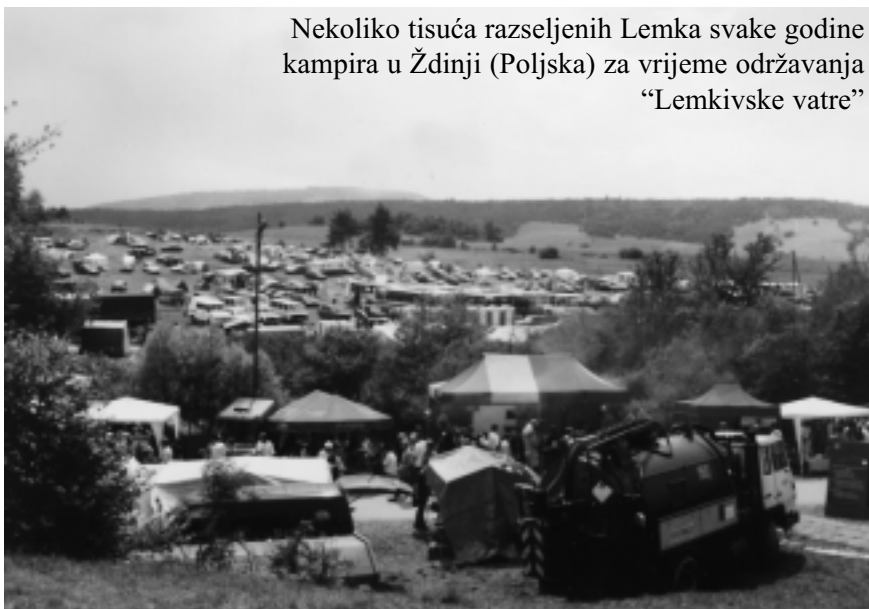
Godine 1944. bila je najtragičnija godina ne samo u istoriji lipovljanskih Ukrajinaca, nego i čitavog mjesta. Najprije su 3. siječnja ustaše među ostalima zaklali Ukrajinca Stefana Feša, dijete od četiri mjeseca, njegovu majku Anu, i njenu majku Janu. Obadvije Hrvatice. Aleksandra Feša odveli su tom zgodom u nepoznatom pravcu, ili u logor Jasenovac ili su ga negdje putem likvidirali. U spiskovima se vodi kao žrtva logora Jasenovac.

Dana 12. siječnja 1944. godine ustaše su kod Krezlerovog mlina strjeljali nekolicinu mještana, a među njima i Ukrajince - Ivana Goralja i Pavla Biljanskog.

Povećava se i broj aktivnih boraca: - Antun Lozinski, Milko Slota, Ivan Slota i

drugi... Među njima poginuli su kao borci - Vasilj Šteljma, Aleksij (Leško) Kačmarčik...

Jutro 20. rujna 1944. godine zavilo je lipovljanske žene u crne marame. Toga je dana, uz rijetke iznimke - nepovratno, odvedeno u logor Jasenovac oko 200 muškaraca, a među njima i ravno četrdeset Ukrajinaca. Osim ovih jedan je odveden u logor Stara Gradiška, a kao četrdeset drugoga računamo već spomenutog Aleksandra (Leška) Feša. Osim jednoga nitko se od interniranih u logorima nije više nikada vratio svojoj kući. O tom tragičnom jutru već ima nešto literature na ukrajinsko jeziku. Spisak svih interniranih lipovljanskih Ukrajinaca u logorima Jasenovac i Stara Gradiška bit će priložen nešto kasnije.

Nekoliko tisuća razseljenih Lemka svake godine kampira u Ždinji (Poljska) za vrijeme održavanja "Lemkivske vatre"

U jesen 1944. godine formira se u okvirima posavskog narodnooslobodilačkog partizanskog odreda Ukrajinska četa. U vojnoistorijskom institutu JNA u Bogradu, u arhivi narodnooslobodilačkog rata, reg. 48, f.3. kutija 1607 nalaze se dva zanimljiva spiska. Jedan je od njih "Socijalni i nacionalni sastav Posavskog N.O.P. odreda od 30. X 1944". U tom je spisku, u predposljednjoj rubrici za nazive jedinica upisana i "Ukrajinska četa". Spisak je potpisao politički komesar Branko Pavlović dok je komandant odreda bio službeno odsutan. Spisak nosi broj 541/1944, a potvrđen je pečatom sa tekстом - "Štab Posavskog N.O.P. odreda" sa ukomponiranom među tekстом zvijezdom petokrakom.

Prema tom spisku Ukrajinska je četa brojala 40 boraca od kojih su 37 bili Ukrajinci, 2 Srbi i jedan Musliman. S obzirom na socijalni sastav u četi je bilo 5 radnika, 31 zemljoradnik, 3 zanatlije, 1 službenik i 1 intelektualac. Osim ove čete u Posavskom N.O.P. odredu bilo je još 5 Ukrajinaca, u bataljonu "Hajduk Veljko".

Drugi spisak nosi datum 30. I 1944. godine. po njemu je u to vrijeme u Osječkom odredu bilo 5, a u Poljskom N.O.P. odredu 23 Ukrajinca.

Ukrajinska je četa bila sastavljena od Ukrajinaca koji su u njemačkim jedinicama vršili garnizonsku službu na Gojlu, u Banovoj Jarugi, Lipovljanima i drugdje, a iz njemačkih formacija prelazili u partizanske odrede. Prema sjećanju jedinog u Jugoslaviji preživjelog učesnika i borca iz Ukrajinske čete, Vladimira Špaka koji kao vojno-ratni invalid živi danas u Novom Sadu - u toj su jedinici bili i neki Ukrajinci iz Lipovljana ili Nove Subocke. Ali koji?

Komande su u Ukrajinskoj četi bile na ukrajinskom jeziku. Komandir čete je bio neki Karpa, a komesar Vasja, koji je sa grupom drugova prebjegao k partizanima o Uskrsu 1944. godine iz Pekerove kuće kod Krivaja.

Ukrajinska je četa operirala na širokom području Slavojine. bila je to jedinica hrabrih boraca koji su izvodili nagle upade i prepade na neprijateljske jedinice ili pojedince i to obično u po bijela dana. Kako su svi bili u uniformama njemakih vojnika lako im je bilo upasti u naselja puna neprijatelja. tako su oni likvidirali ustaške funkcionere u Okučanima, inscenirali odvajanje Alfreda Foscia, Tihomira Čanića i nekih domobranskih oficira iz Lipovljana u partizane.

Ukrajinska je četa proglašena udarnom, a u borbi za Našice izginuo je skoro čitav sastav te hrabre partizanske ukrajinske formacije. Kod samog pisanja ovih redaka saznaje se, još uvijek neprovijereno, da osim pomenutog Vladimira Špaka u Novome Sadu, u Beogradu živi aktivni general-major Ukrajinaca, nekadašnji borac Ukrajinske čete.

Pred kraj 1944. godine, 29. prosinca, ustaše su objesili nekoliko lipovljanskih stanovnika, a među njima i Ukrajinca Grgu Šteljmu.

I 1945. godina započela je žrtvama. Najprije su 2. siječnja 1945. godine, među ostalima, ustaše objesili i Pelagoniju Dalenjaka, a zatim 20. ožujka, prilikom bombardiranja željezničke stanice u Lipovljanima poginula je i Anastazija Slota. Konačno su 3. svibnja 1945. godine Lipovljani osolobodeni.

UKRAJINCI IZ LIPOVLJANA - UČESNICI NOB-e

1. Bugelj Ivan	15. Kancir Franjo
2. Cvik Stefan	16. Kivko Andrija
3. Dalenjaka Andrija	17. Konstantkijević Simeon
4. Dalenjaka Marko	18. Kostjuk Ferdinand
5. Dalenjaka Vasilj	19. Ksenić Petar
6. Feš Aleksandar, likvidiran	20. Lozinski Antun
7. Filipčuk Ivan	21. Lozinski Pavle, iz Krivaja
8. Filipčuk Petar, poginuo	22. Musij Vasilj
9. Hadžinski Adam	23. Musjanović Roman
10. Haščić Vlado, kasnije umro	24. Starepravo Ivan, likvidiran u logoru
11. Hoško Ivan, iz Krivaja	25. Šimčik Franjo
12. Hoško Vasilj, iz Krivaja	26. Slota Ivan
13. Kačmarčik Aleksa (Leško), poginuo	27. Slota Milko
14. Kačmarčik Stefan	28. Šteljma Vasilj, poginuo

29. Vapenski Mirko
30. Variha Dmitar

31. Vihovanec Ivan, poginuo
32. Vihovanec Petar

NEPOVRATNO INTERNIRANI U LOGOGORU JASENOVAC 20.IX. 1944.

1. Cvik Mihajlo	22. Paska Ilija
2. Dalenjak Ivan	23. Petriljak Ivan
3. Dalenjak Teodor	24. Petriljak Petar
4. Fedak Antonij	25. Pokladko Nikola
5. Fedak Mirko	26. Senica Ivan
6. Feš Aleksandar	27. Sidorjak Ivan
7. Fricki Ivan	28. Simčik Andrija
8. Fricki Mihajlo	29. Simčik Franjo, jedini preživjeli
9. Goralj Dmitro	30. Simčik Ivan
10. Goralj Vladimir	31. Smilka Petar
11. Haščić Stefan	32. Slota Mihajlo
12. Haščić Teodor	33. Slota Stefan
13. Kačmarčik Teodor	34. Slota Vasilj
14. Klimčuk Pavle	35. Starepravo Ivan
15. Kravčuk Petar	36. Šteljma Petar
16. Lozinski Mihajlo	37. Šteljma Stefan
17. Miško Mihajlo	38. Vapenski Petar
18. Miško Teodor	39. Vihovanec Stefan
19. Miško Vasilj	40. Vihovanec Stefan
20. Mocnij Ivan	41. Vihovanec Vladimir
21. Musij Petar	

NEPOVRATNO INTERNIRANI U LOGOR STARA GRADIŠKA

1. Musij Ivan

STRIJELJANI TOKOM RATA

1. Biljanski Pavle
2. Goralj Ivan

VJEŠANI TOKOM RATA

1. Dalenjak Pelagija
2. Šteljma Grga

ZAKLANI TOKOM RATA

1. Feš Jana
2. Feš Stefan

POGINULI NA RAZNE NAČINE

1. Ljaljusj Ivan
2. Mocnij Marija
3. Petriljak Agafija
4. Slota Anastazija
5. Slota Eva

Tokom drugog svjetskog rata izginulo je u Lipovljanima ukupno 57 Ukrajinaca (u tom broju i jedan u neprijateljskoj vojsci).

+
+ +

Na ovom je mjestu potrebno skrenuti pažnju na nužne nadopune i ispravke podataka u knjizi Josipa Martinovića - "Lipovljani", Lipovljani, 1970, a prvenstveno onih koji se odnose na NOB i NOP. Nažalost sve te nadopune samo povećavaju broj žrtava fašističkog terora.

Već sami spiskovi, tabelarni pregledi, izneseni neposredno prije ovih redaka, sami sobom dopunjavaju podatke u spomenutoj monografiji, ali samo s obzirom na Ukrajince. Druge značajnije nadopune bile bi slijedeće:

U spisku učesnika NOB-e nužno je uvrstiti, osim već nekih spomenutih Ukrajinaca i ova imena:

1. Šprihar Karlo (inače ga monografija spominje na 34. strani, ali ga nema u spisku)
2. Čanić Martin
3. Kraljevac Margita
4. Polaček - Batinić Radojka i drugi

Delikatnost teme traži detaljno istraživanje i višekratno provjeravanje.

Prvi napad partizana na Lipovljane bio je 4. VII 1942. godine, a ne 6.VII. Drugi dolazak partizana u Lipovljane i govor Kmecika na mitingu u školi bio je 6.VII. 1942., a ne 7.VII.

Od mine koja je 4. XII 1943. godien eksplodirala ispod vagoneta sa pružnim željezničkim radnicima poginulo je sedam lica, a ne samo četiri.

Obitelj Feš bila je poklana 3.I. 1944. godine, a ne 1.I.1944. godine.

Dana 12.I. 1944. godine ustaše su kod Krezlerovog mlina srijeljali sedam osoba, a ne samo četiri. Strijeljana je bila i jedna djevojka, služavka Krezlerovih, te neki muškarac iz Nove ili Stare Subocke.

Temeljnomo provjerom i prikupljanjem podataka zasigurno bi se povećao i broj onih koji su 20.IX.1944. godine odvedeni u logor Jasenovac, kako je to na primjer kod Ukrajinaca s obzirom na Dmitra i Vladimira Goralja te Ivan Strepravo.

Ustaše su u dva navrata vješali stanovnike Lipovljana, a ne samo jedamputa. Bilo je to 29.XII 1944. godine (Grga Šteljma) i 2. I 1945. godine /Pelagonija Dalenjajk).

I konačno najkardinalnija dezinformacija! Lipovljani su oslobođeni 3. maja 1945. godine, a ne 1. maja te godine.

+
+ +

O učešću Ukrajinaca iz Nove Subocke u NOB-i neka govori Stefan Senica, aktivni učesnik borbe, koji je publicirao taj svoj zapis.

Još prije početka drugog svjetskog rata, u vrijeme revolucije u Španiji, naši su ljudi sa simpatijama pratili borbu španskog naroda. Tih je godina nekolicina naših ljudi dobivala iz Amerike novine "Lemko", u kojima je bilo dosta članaka o borbi španskog naroda te o uspjesima u prvoj socijalističkoj zemlji na svijetu - Svjetskom Savezu. Iz tih novina doznali su oni i o opasnosti koja im prijete od strane agresivnog fašizma.

Kada su hitlerovske horde zauzele Austriju, Čehoslovačku i Poljsku, fašizam je kucuno i na naša vrata. Naši su ljudi bili u strahu, ali nisu gubili vjeru u pad fašizma. Oni su se nadali da će se Jugoslavija hrabro braniti, ali - kako je poznato - otpor jugoslavenske vojske trajao je samo deset dana.

Već 1941. godine u Novoj Subockoj osnovana je ćelija SKOJ-a, koja se sastojala od četiri člana - Vladimira Bavoļjaka, Antona Svjantka, Ivana Svjantka i Vladimira Turkovića. Prva trojica su Ukrajinci, a Turković potječe iz mješovitog braka: otac Hrvat, a majka Ukrajinka. Ova su četvorica organizirala omladinu i politički djelovala u Novoj Subockoj.

Zbog toga što nitko od Ukrajinaca nije pristupio ustašama, oni su započeli sa terorom u našem selu. Prve su njihove žrtve bile Ukrajinci. Tako su već 1941. godine ustaše odveli u šumu Mihajla Gabora i Ivana Dubeckoga i tamo ih nemilosrdno istukli, zastrašivali i nagovarali da pristupe u redove ustaša. Ali od toga nije bilo ništa. Mladići su izdržali sve torture i nisu pristali.

Poslije poziva Komunističke partije na oružani ustanak građani Nove Subocke sve aktivnije učestvuju u narodnooslobodilačkom pokretu. Dana 25. listopada 1942. godine u Novoj Subockoj osnovan je narodnooslobodilački odbor koji su sačinjavali Ukrajinci Mihajlo Vasko i Mihajlo Svjantko, Česi Josip Hubal i Vojta Šubra te Hrvat Josip Jambrišak. Ovaj je odbor uspješno izvršavao svoje obaveze i zadatke: prikupljao lijekove, oružje i obuču, odjeću te hranu za partizane, a za oružane odrede prikupljao dobrovoljce. Pred konac 1942. godine u partizane odlazi Zdravko Turković (mati mu je Ukrajinka), a početkom 1943. godine - Vladimir Turković, Ivan Svjantko sa suprugom Marijom, Petar Gabor, Ivan Šunjal i Vojta Hipša. Osim Šunjala i Hipše svi su spomenuti Ukrajinci.

Ovakav narodnooslobodilački pokret u selu koje je tako blizu poznatog koncentracionog logora u Jasenovcu, izazvao je bijes ustaša i oni su započeli sa represalijama. Prve su žrtve bile Viktor Čižek i Vencl Pištora, Česi, koje su ustaše objesili usred sela i ostavili ih radi zastrašivanja tako visjeti tri dana. Ali takav način zastrašivanja nije donio očekivane uspjehe. Još više su se ljudi okupljali oko narodnooslobodilačkog odbora, a u partizane odlaze još masovnije. Ljeti 1943. godine u partizanske odrede odlaze: braća Andrija, Konstantin i Simeon Konstantkević, Ivan Kosko, Teodor Senica, Mihajlo Gabor, Ivan i Miroslav Gajdoš, Ivan Plaskonj, Stefan Džurij, Petar Džjama, Stefan Gajoha, Mihajlo Svjantko, Ivan Kuriljak, Dmtar Senica, Vladimri Svjantko -

sve Ukrajinci. Ali ne samo oni. S njima su zajedno u partizane otišli i drugi - Česi, Slovaci, Hrvati.

Takav masovni odlazak u redove partizanskih odreda izazvao je još veći bijes ustaša. Sada se oni osvećuju na drugačiji, strašniji način - odvođe narod u logor Jasenovac, gdje su internirani osuđeni na smrt gladovanjem, ili udarac maljem u potiljak. Među ostalima u Jasenovac su odvedeni: Ivan Kirik sa suprugom Ksenijom i kćerkom Anom, Anu Vasko, Gajoha Mariju sa kćerima Anom i Rozalijom. Mihajla Džurija i njegovu suprugu Evu zaklali su ustaše 2. siječnja 1944., godine. Njihovog sina Stefana odveli su u logor Jasenovac odakle se nije vratio.

Ovaj teror ustaša pospješio je odlazak u partizane i onih koji su još preostali u selu. Pod kraj 1944. godine u narodnooslobodilačkoj vojsci nalazi se već 123 ljudi iz Nove Subocke, a među njima 70 Ukrajinaca. U prosjeku je iz svake ukrajinske kuće u partizanima bilo dvoje. U vojnim jedinicama učestvovalo je 36 Ukrajinac, a ostali su radili u raznim ustanovama i organizacijama u pozadini.

U logorima je poginulo devetero Ukrajinaca iz Nove Subocke. Osim spomenutih Kirikovih, Gajohovih, Vaskove i Stefana Džurija, u Jasenovcu je stradao i Petar Gabor.

Naši su se ljudi u borbi istakli ne samo kao dobri i hrabri vojnici, već također i kao starješine i komesari. Antonij Svjantko je bio obavještajni oficir XII divizije, Vladimir Turković komandant bataljona, Stefan Senica komesar bataljona, komandiri četa bili su - Ivan Plaskanj, Ivan Gajdoš i Stefan Gajoha. Vladimir Bavoľjak bio je politički delegat voda. Podoficiri su bili - Teodor Senica, Petar Džjama, Vasilj Bavoľjak, Mihajlo Gabor, Andrija Konstantkević i Mihajlo Vasko.

Ovo je samo kratak zapis o učešću naših ljudi iz Nove Subocke u jugoslavenskoj narodnoj revoluciji. Svi su naši ljudi u Novoj Subockoj, bez izuzetka, bili na strani narodnooslobodilačkog pokreta i zajedno sa ostalima narodima Jugoslavije aktivno učestvovali u tom pokretu.

Ovaj je zapis učinjen na osnovi sjećanja učesnika NOB-e te materijala i službenih spiskova u arhivi Saveza boraca Narodnooslobodilačkog rata u Novoj Subockoj.

S. Senica

Ovime bi još samo trebalo dodati da su Antonij Svjantko, Ivan Ožoga, Dmitar Senica i Andrija Hudik poginuli kao partizani.

NEKA ETNOGRAFSKA OBILJEŽJA LIPOVLJANSKIH I NOVOSUBOČANSKIH LEMKA

O Lemcima u komuni Novska pisao sam u seriji članaka pod zajedničkim naslovom "Tragom Lemaka". To su etnografski materijali koji će na ovome mjestu, u skraćenoj verziji doprinijeti boljem upoznavanju i karakteriziranju ove vanredno interesantne etničke skupine.

U prvom redu, a da se otrgne zaboravu potrebno je zabilježiti sva prezimena Lemaka u Lipovljanima, Novoj Subockoj i Antunovcu i to ne samo prezimena glava postojećih obitelji, nego također i onih koji su izumrli, i djevojačka prezimena supruge. Tu su i prezimena onih, koji su se vratili u svoju staru postojbinu ili preselili u neka

druga mjesta. Spisak je priređen azbučnim redom: Arđan, Bavoľjak, Bindas, Biskup, Bovanko, Bovdoš, Borik, Bugelj, Burjak, Valjko, Vancjak, Vapenski, Variha, Vasko, Vašenjko, Virgala, Vihovanec, Gabor, Gabroski, Gajdoš, Gojdič, Goreš, Gerjak, Graconj, Grozjo, Hadžinski, Handđak, Hašćić, Hoc, Hoško, Daljenka, Dzijurij, Dzjama, Želem, Zatorski, Kavočka, Kačmarčik, Kivko, Kobeljok, Konstantkevič, Kovalj, Korba, Kosko, Ksenić, Kundratik, Kuriljak, Ljaljusj, Mirdič, Mitrenko, Miško, Nesterr, Ožoga, Pavlečak, Pekera, Petriljak, Pyrtko, Plasko, Povh, Pokladko, Popričak, Romančak, Sabat, Svirško, Svjantko, Senica, Senjčak, Serafin, Seretnij, Sidorjak, Sim, SImčik, SIkora, Slota, Smarž, Sokač, Solonina, Uram, Fedak, Fedeš, Feš, Filjak, Fricki, Havik, Haladij, Homik, Hudik, Cimko, Škvir, Škimba, Šteljma, Jurkovski, Javiljak, Javornicki.

Svi su oni porijeklom iz Lemkovšćine, u prvom redu iz kotareva Gorlice i Jaslo. Evo i naziva sela iz kojih potječu: Berest, Bondarka, Viljšna, Višovadka, Volovec, Gorlica, Hrab, Došnica (ili Dašnica), Ždinja, Židovske, Zavdka, Zatvarnica, Zindranova, Zubrik, Kotan, Krampna, Krive, Maljniv, Macina Velika, Mšanna, nezna-jeva, Ožinna, Oljhovec, Peregrimka, Poljany, Radeva, Radocnyna, Rostajne, Sviržova, Svjatškova, Svjatškivka, Skvirtne, Smiljnik, Tihanja, Trescanja, Čorne, Javorje i Jaslo.

Lemki u Lipovljanima i Novoj Subockoj isključivo su se zanimali poljoprivredom i poznati su kao vrlo radini ljudi. Ljubav prema zemlji sačuvana je i kod njihovih potomaka. Iako danas mnogi od njih profesionalno rade u raznim poduzećima i ustanovama te radnim organizacijama, svaki je zadržao barem malo zemlje koju sa mnogo ljubavi obrađuje. Ta ljubav prema zemlji, domaćem gospodarstvu uvjetovala je da su neki od njih bili vrlo spretni u liječenju stoke. Prirodno bistar, zainteresiran, uvijek žedan životnog znanja i iskustva, Lemko je liječio lomove kostiju i obavljao manje kirurške zahvate kod stoke, posebno kastraciju. I to sasvim uspješno. Često puta namještaju slomljene kosti i kod ljudi...

Ukrajinske nacionalne svijesti nisu imali, ali su zato mnogo bolje od nacionalno svjesnijih Galicijana Lemki sačuvali svoje vlastitosti. teško potpadaju pod tuđi uticaj, a svaku novinu prihvaćaju vrlo oprezno i sa mnogo rezerviranosti. Tradiciju cijene kao svetinju, koju se ne smije zanemariti ili odbaciti. U novije se vrijeme češće žene sa djevojkama drugih narodnosti, ali njihove supruge, ukoliko nisu Lemkinje, u većem broju slučajeva ubrzo svladaju lemkovski dijalekt. Očeve i starije vrlo štuju i cijene, a “njanjo” je uvijek prva ličnost u kući. Njega slušaju i uče životnu mudrost. Poslije smrti takovog seniora, njegove misli, izreke i savjeti prenose se na novo pokoljenje kao nadragocjeniji izvor životne narodne mudrosti.

Lemci su zdrav narod i natalitet, s obzirom na današnju situaciju u tom pogledu, kod njih je dosta visok. Nije rijetkost da u dans mladim brakovima bude četvero djece. Starije su generacije rađale osmero i desetero djece.

I danas Lipovljanski Lemski, a također i oni u Novoj Subockoj, kontaktiraju sa svojim rođacima u Poljskoj ili Sovjetskom savezu.

Dijalekt lipovljanskih Lemka izučavala je nedavno Ala Petrovna Kovalj, filolog iz Kijeva.

POGOVOR

Nije teško primjetiti neujednačenost pojedinih poglavlja ovog Pregleda. Neka su od njih krcata podacima, a druga samo skicirana. To je na neki način učinjeno hotimice. Smatrao sam da je ustanovi kakva je Zavičajni muzej prvestveno potreban materijal, dokumentacija, a ne samo briljantno sročena naučna radnja sa internim ritmom kompozicije. Zavičajni je muzej svojevrsan zavod za dokumentaciju, prikupljač, arhivar - i to sam uvijek imao na umu - pa je za tu svrhu i priređen sav ovaj materijal. Kao dokumentacija, kao izvor i polazište za razne obrade ove i sličnih tema s bilo kojeg mu drago stanovišta.

Htio sam odgovoriti na osnovna pitanja: tko su ti ljudi, odakle su došli, zašto su došli, kakovi su oni, što su sve proživjeli na novom mjestu...? I mislim da sam u dobroj mjeri i odgovorio na ta osnovna pitanja. A to je bio i osnovni zadatak čitavog ovog rada i njegova svrha.

Posebno je poglavlje o NOB-i i učešće Ukrajinaca u istoj. Kako je to tema za obradu a za koju zbog njene specifičnosti ne postoji arhivarno-dokumentacioni materijal, trebalo je što više toga poznatoga otrgnuti zaboravu i tako zapisano promovirati u rang temeljnih polazišta.

Nema sumnje da je etnografsko-etnološka obrada u ovom Pregledu tek samo jedna blijeda skica. Moglo se još uvrstiti i opise nekih prigodnih narodnih običaja (kod svadbe, kod sahrane, prilikom nekih praznika...), pa tekstove narodnih pjesama i prigodnih čestitaka. Ali ni to ne bi bilo dovoljno. Čak bi zbog jezične transkripcije izgubilo i svu svoju izvornost i ljepotu. Ta tema zahtijeva istraživanje na terenu i obradu podataka iz svih njenih oblasti i grana. A to bi bilo više od onoga što je predviđeno jednim ovakvim Pregledom.

IZVORI, LITERATURA, BILJEŠKE

1. "Statistički bilten", izd. Savezni zavod za statistiku, Beograd, br. 727, april 1972.

2. Vidi - Josyf Grodskij, ČSVV "položenje Rusyniv u Bosnji", Ljviv, 1910. (Josip Grodskij, RSVV, "Položaj Rusina u Bosni", Ljvov, 1910) i Roman Myz, "Kartyny mynuloho" u Narodni kalendar za 1968. r., Ruski Kerestur, str. 108 - 109. (Roman Myz, "Slike prošlosti" u Narodni kalendar za 1968. g., Ruski Krstur, str. 108-109).

3. Leontij Kunyckij, "Nad Bosnoju" u žurnalu "Nyva", Ljviv, vid čysla 12 u 1917 roci čerez cilyj rik 1918-yj. (Leontij Kunickij, "Nad Bosnom" u časopisu "njiva", Ljvov, od broja 12 u 1917. godini kroz cijelu godinu 1918-u).

4. Josip Grodskij, citirano djelo, str. 26-27. Zatim - Dr. Berislav Gavranović, "Banjalučki biskup fra Marijan Marković (1883-1912), Sarajevo, 1966. str. 249. i Roman Myz, "slike prošlosti", str. 110.

5. Podaci uzeti iz “Spiska stranih državljana poljskih boravećih na području općine Lipovljani”. Panko (Pantelejmon) Pyrtko je upisan pod brojem 24, a Teodor Dalenjak pod brojem 47. Ovaj je spisak sačinjen negdje oko 1930. godine. O tome svjedoče imena upisanih osoba, jer su se upisivale samo žive osobe. Kako je Ivan Dalenjak umro 1918. godine (vidi Matičnu knjigu umrlih Grkokatoličke parohije u Lipovljanima za 1918. godinu, br. 14.) u ovom je spisku upisan sin Teodor. Spisak sam ovaj koristio susretljivošću Mate Gašparovića.

6. Josip Martinović, “Lipovljani”, Lipovljani 1970. godine str.20.

7. Bačynsnykyj J., “Po povodu emigraciji”, u “Narod”, Ljviv, č. 4, 5, 6, 7. i 14, rik 1893. (Bačinskij J., “U povodu emigracije”, u “Narod”, Ljvov, br. 4., 5., 6., 7., i 14. god 1893.), Budzynovskyj V., “Hlopsjka posillist v Halyčyni i novočasni suspiljno-reformatorski zmahannja”, Ljviv, u “Narod”, č. 17, 18, 19, 20, 21, 22, 3-24, rik 1894. (Budzynovski V., “Seljački posjed u Galiciji i suvremena društveno-reformatorska stremljenja”, Ljvov, u “Narod”, br.17, 18, 19, 20, 21, 22, 23-24, god. 1894), Danylovyč S., “Pro nepodiljnijst mužyckykh gruntiv”, u “Narod”, č. 4 rik 1890. (Danylovyč S., “O nedjeljivosti seljačkog grunta”, u “Narod”, br. 4, god. 1890), Pryjatelj Lemkiv, “Z Lemkivščyny” (Pro važke žyttjy seljan), u “Narod”, č. 8., rik 1890. (Priyatelj Lemka, “Iz Lemkovštine” (O teškom životu seljaka), u “Narod”, br. 8, god. 1890), Jandru-njuk, “Pryčynky do pojasnennja emigraciji”, u “Narod”, č. 9., 10, 11-13, 15, rik 1893. (Jandru-njuk, “Faktori koji objašnjavaju enigraciju”, u “Narod”, br. 9., 10., 11-13, 15, god. 1893), Pavlyk M., “Nužda v Halyčyni”, u “Narod”, č. 5. rik. 1890. (Pavlyk M., “Bijeda u Galiciji”, u “Narod”, br. 5, god. 1890.), Pavlyk M., “Pro emigraciju našyh ljudej”, u “Narod”, č. 1. rik 1890. (pavlyk M., “O emigraciji naših ljudi”, u “Narod”, br. 1. god. 1890), Pavlyk M., “Tretyj transport emihrantiv do Brazyliji”, u “Narod”, č. 11. rik 1895. (Pavlyk M., “treći transport emigranata u Braziliju”, u “Narod”, br.11, god. 1895), Lemko, “Pysjmo pro Lemkivščynu”, u “Narod”, č. 9. rik 1890, (Lemko, “Pismo o Lemkovščini”, u “Narod”, br. 9. god. 1890), (Franko I.), “Jak žyjetsja celjanam - hliborobam v Halyčyni?”, u “Narod”, č. 1. rik 1890, (Franko I.), “Kako živi seljak zemljoradnik u Galiciji?”, u “Narod”, br. 1. god. 1890), Pryjatelj lemki, “Jak lemky žyvuttj i jaki majetni”, u “Narod”, č. 10., rik 1890., (Priyatelj Lemaka, “Kako Lemci žive i koliko su bogati, u “Narod”, br. 10, god. 1890). itd.

8. Josip Martinović, citirano djelo, str. 37.

9. “Spisak bivših jugoslavenskih dobrovoljaca španske republikanske vojske”, Beograd, 1966, “Spisak bivših jugoslavenskih dobrovoljaca španske republikanske vojske” (rukopis za štampu), Beograd 1969, Risto Miljković, “Jugoslaveni - bivši dobrovoljci španske republikanske vojske”, Beograd, 1970.

10. Josip Martinović, citirano djelo, str. 37.

11. Radi se o spisku glava obitelji u Lipovljanima i Novoj Subockoj. Arhiv Grkokatoličke parohije u Lipovljanima, br. 58/1909.

12. Paul R. Magocsi, "An historiographical guide to Subcarpathian Rus", Cambridge, Mass, 1970. str. 4.

13. (Roman Myzj), "Jubilarni šematizam križevačke eparhije", Zagreb, 1962, str.30.

14. Svežanj za 1909. godinu, bez signature.

15. Arhiv Grkokatoličke parohije u Lipovljanima, svežanj za 1909. godinu, br. 58/1909.

16. Arhiv Grkokatoličke parohije u Lipovljanima, svežanj za 1909. godinu, bez signature.

17. Arhiv Grkokatoličke parohije u Lipovljanima, svežanj za 1909. godinu, bez signature.

18. Arhiv Grkokatoličke parohije u Lipovljanima, svežanj za 1909. godinu, br. 66/1909.

19. Arhiv Grkokatoličke parohije u Lipovljanima, svežanj za 1909. godinu, bez signature.

20. Ovaj i svi drugi podaci koji se odnose na parohiju u Lipovljanima uzeti su iz knjige (Roman Myzj) "Jubilarni šematizam križevačke eparhije", Zagreb, 1962. str. 131.-136.

21. Spomenica Grkokatoličke parohije u Lipovljanima (na ukrajinskom jeziku), za 1941. godinu. I svi ostali podaci uzeti su iz ove spomenice. Ukoliko je izvor informacija neki drugi dokument ili djelo, to će biti posebno označeno.

22. Vlado Kostelnik, "Pod crvenu zastavu", Novi Sad, 1971. str.203., (Vlado Kostelnik "Pod crvenom zastavom", Novi Sad, 1971. str. 203.)

23. Spomenica Grkokatoličke parohije u Lipovljanima, za 1944. godinu.

24. Roman Myzj: "Čorni hustyny lipovljanski", u "Ruske slovo", č. 47. z 24.XI 1967, str.8 (Roman Myz, "Crne marame lipovljanske", u "Ruske slovo", br. 47 od 24.IX 1967, str. 8), Roman Myzj, "Čorni hustyny lipovljanski" u cykli "Kartynty mynuloho", u "Narodni kalendar za 1968 rok", Ruski Kerestur, str. 115-117, (Roman

Myz, "Crne marame lipovljanske", u ciklusu "Slike prošlosti", u "Narodni kalendar za 1968. godinu, Ruski Krstur, str. 115-117), Roman Myzj, "Lebydyna pisnja", u "Hrystyjanskyj kalendar za 1971 rik", Ruskyj Kerestur, str. 121, (Roman Myz, "labudji pjev", u Krščanski kalendar za 1971. godinu, Ruski Krstur, str. 121.).

25. Sve o Ukrajinskoj četi Posavskog narodnog oslobodilačkog partizanskog odreda u knjizi - Vlado Kostelnik, "Pod crvenom zastavom", str. 189-200, zatim Vlado Kostelnik, "Ukrajinska četa u Posavskom NOP odredu u Slavoniji", u "Nova dumka", Vukovar, č.1. rok 1972, (Vlado Kostelnik, "Ukrajinska četa u Posavskom NOP u odrdu u "Slavoniji" u "Nova dumka", Vukovar, br. 1. god. 1972., str. 32 - 33), Vlado Kostelnik, "Heroje vihinuli - slava ostala medzi nami", u "Nova dumka", Vukovar, br. 1., rok 1972., str. 33 - 34, (Vlado Kostelnik, "Heroji su izginuli - slava je ostala među nama", u "Nova misao", Vukovar, br. 1, god. 1972. str. 33-34.)

26. Sve informacije o žrtvama potkrijepljene su i podacima iz Matične knjige Grkokatoličke parohije u Lipovljanima.

27. Spomenica Grkokatoličke parohije u Lipovljanima, za 1945. godinu.

28. Svi su podaci iz Spomenice Grkokatoličke parohije u Lipovljanima i Matice umrlih iste parohije.

29. S.Senycja, "Učastj ukrajinciv iz Novoji Subocky v Narodnij revoljuciji", u "Ruske slovo", č. 9. z 1. III 1968. roku, str. 8., (S. Senica, "Učešće Ukrajinaca iz Nove Subocke u Narodnoj revoluciji", u "Ruske slovo", br. 9. od 1.III. 1968. godine, str. 8).

30. "Ruske slovo", br. 9., 11. i 12., godine 1968.